

Turvattomuus ja subjektiivinen hyvinvointi Suomessa

Tuloksia Hyvinvointi ja eriarvoisuus Suomessa 2020 -kyselystä

Sosiologian

pro gradu -tutkielma

Laatija:

Aada Rekola

14.12.2022

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiologia

Tekijä: Aada Rekola

Otsikko: Turvattomuus ja subjektiivinen hyvinvointi Suomessa

Ohjaaja: Professori Antti Tanskanen

Sivumäärä: 66 sivua

Päivämäärä: 14.12.2022

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee koetun turvattomuuden ja subjektiivisen hyvinvoinnin välistä yhteyttä, sekä erilaisten sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Tutkielman tarkoituksena on antaa tietoa siitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä turvattomuuden kokemiseen ja selvittää, onko koetun hyvinvoinnin ja turvattomuuden välillä yhteyttä. Tutkielma on kvantitatiivinen ja sen aineistona toimii Hyvinvointi ja eriarvoisuus Suomessa 2020-kysely, johon on vastannut 2700 iältään 18–79-vuotiasta suomalaista.

Turvattomuuden kokemista arvioidaan erilaisten rikosten uhriksi joutumisen pelolla, kokemuksilla yksin pimeällä kävelemisen turvallisuudesta sekä tarkastelemalla mielipidettä siitä, onko Suomi turvallinen maa. Subjektiivista hyvinvointia arvioidaan useilla mittareilla, kuten kuinka hyväntuuliseksi vastaaja mieltää itsensä, mikä on hänen yleinen mielialansa, kuinka onnelliseksi hän tuntee itsensä ja kuinka tyytyväinen hän on elämäänsä. Tutkielmassa analysoitavia sosiodemografisia muuttujia ovat ikä, sukupuoli, talotyyppi, tulot ja koulutusaste.

Aineistoa analysoidaan määrällisin menetelmin lineaarisella ja logistisella regressioanalyysillä. Tulosten mukaan turvattomuuden kokeminen ja subjektiivinen hyvinvointi ovat usein yhteydessä toisiinsa. Korkea turvattomuus on yhteydessä huonompaan mielialaan ja elämään tyytymättömyyteen ja olonsa kokeminen turvalliseksi taas korkeampaan mielialaan, onnellisuuteen ja elämään tyytyväisyyteen. Turvattomuuteen yhteydessä olevia sosiodemografisia tekijöitä ovat naissukupuoli, korkea ikä ja matala koulutustaso. Omakotitalo- ja paritalossa asuvat pelkäävät korkeammalla todennäköisyydellä asuntomurron kohteeksi joutumista, kun taas kerrostaloissa asuvat pelkäävät korkeammalla todennäköisyydellä yksin pimeällä liikkumista. Tulot eivät tässä tutkielmassa nousseet tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi turvattomuuden suhteen. Tutkielman tuloksia verrataan aiempien hyvinvointia ja turvattomuutta käsittelevien tutkimusten tuloksiin.

Avainsanat: turvattomuus, hyvinvointi, subjektiivinen, koettu, turvallisuus, Suomi, rikollisuus, sosiodemografiset tekijät, lineaarinen regressioanalyysi, logistinen regressioanalyysi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Turvattomuus	8
2.1	Rikollisuus	13
2.2	Sosiodemografiset tekijät ja turvattomuus	18
3	Hyvinvointi	23
4	Tutkimusasetelma	28
4.1	Tutkimuskysymykset	28
4.2	Aineisto	28
4.3	Muuttujat	29
4.4	Menetelmät	36
4.5	Tutkimusetiikka	38
5	Tutkimustulokset	40
6	Johtopäätökset ja pohdinta	51
	Lähteet	57
	Liitteet	62
	Liite 1. Haastattelulomake	62

1 Johdanto

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan suomalaisten kokemaa turvattomuutta ja sen yhteyttä subjektiiviseen hyvinvointiin. Keskiössä ovat turvallisuuden ja turvattomuuden kokemukset erilaisilla osa-alueilla, sekä hyvinvointi etenkin subjektiivisesta näkökulmasta. Tutkielmassa otetaan huomioon myös erilaisten sosiodemografisten tekijöiden yhteys turvattomuuden kokemiseen. Aineistona toimii vuonna 2020 kerätty kyselytutkimus, joka sisältää suomalaisten kokemuksia muun muassa turvallisuudesta, elämään tyytyväisyydestä ja yleisestä hyvinvoinnista.

Hyvinvointia on tutkittu viime vuosina eri maita vertailevien onnellisuustutkimusten avulla. Näissä eri maita vertailevissa ja mittaavissa tutkimuksissa Suomi on vuosina 2017–2021 todettu maailman onnellisimmaksi maaksi. Onnellisuutta ja hyvinvointia mitataan tutkimuksissa muun muassa kartoittamalla vastaajien arviota omasta elämästään, positiivisia ja negatiivisia emootioita, maan BKT:tä sekä lapsikuolleisuutta. Mittauksessa arvioidaan onnellisuutta siis sekä subjektiivisesti että objektiivisesti. Subjektiivista onnellisuutta on kartoitettu esimerkiksi kysymällä vastaajan positiivisten tunteiden esiintyvyyden yleisyyttä. Vastaajaa on pyydetty myös muun muassa arvioimaan asteikolla 0–10 omaa elämäänsä niin, että jos 10 on paras mahdollinen elämä mitä vastaaja voisi itselleen kuvitella, mihin he sijoittaisivat nykyisen elämänsä. Objektiivista onnellisuutta mittaavista muuttujista oleellisimpia ovat olleet maan bruttokansantuote, elinajanodote, vastaajan sosiaalinen verkosto ja vapaus päättää omasta elämästään. (Helliwell, Huang, Wang & Norton 2021, 16.)

Monesti tutkimuksen tulokset ovatkin herättäneet suomalaisten keskuudessa ihmettelyä ja epäuskoa. Tämä harvaan asuttu, pimeä ja kylmä maa ei aina varsinaisesti herätä kaikissa hilpeyttä ja iloa. Iloisimmillaan Suomi vaikuttaa olevan kesäisin, kolmen valoisan ja lämpimän kuukauden aikana, kun koko maa tuntuu heräävän eloon. Loput yhdeksän kuukautta moni sanookin odottavansa kesää ja usea kokee esimerkiksi kaamosmasennusta syksyisin ja talvisin, jota yritetään parantaa kirkasvalolampuilla ja D-vitamiinitableteilla. Tämän takia vuosittaiset otsikot siitä, että Suomi on jälleen julistettu maailman onnellisemmaksi maaksi herättää suomalaisissa usein enemmän ihmetystä kuin ylpeyttä.

YK:n onnellisuusraportti ilmestyy vuosittain ja listaa ja arvottaa maat järjestykseen niiden hyvinvoinnin perusteella (Yhdistyneet kansakunnat 2021). Nyt onnellisuuden ja hyvinvoinnin tarkasteluun ja tuloksiin on tullut myös aivan uusi aspekti, joka vaikuttaa ihmisten elämään

kaikkiällä maapallolla: COVID-19. Subjektiiivisia kokemuksia tutkittaessa huomattiin, että koronapandemian alkaessa levitä vuonna 2020 saman vuoden negatiiviset tunteet nousivat, mutta tasoittuivat jälleen vuoden 2021 mittauksessa. Kaiken kaikkiaan viimeisen kymmenen vuoden aikana negatiiviset tunteet ovat olleet pienessä nousussa ja positiiviset laskussa. Korona on näkynyt mittauksissa laskemalla hyvinvointia muun muassa lisääntyneen sairastamisen ja työllisyysasteen madaltumisen myötä. Pandemia on kuitenkin myös lisännyt ihmisten hyväntahtoisuutta, muiden auttamista ja hyväntekeväisyyteen osallistumista. (Helliwell ym. 2022.) Koronapandemia on ehtinyt mukaan myös tähän tutkielmaan, sillä tutkielman aineisto on kerätty vuonna 2020.

Suomi on kansainvälisessä vertailussa onnellisuuden lisäksi yksi maailman turvallisimmista maista. Suomessa ei ole näkynyt esimerkiksi terrorismin uhan takia lisääntyntä pelkoa ja turvattomuutta aivan yhtä vahvasti kuin monessa muussa Euroopan maassa. Suomi on sijoittunut turvallisimmaksi maaksi 136 maan joukosta, kun on tarkasteltu maiden eri ulottuvuuksia turismin ja matkailun näkökulmasta. (The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017.) Subjektiiivisesta näkökulmasta katsottuna eniten turvallisuuden tunnetta suomalaisille tuovat ihmissuhteet, kuten perhe ja ystävät. Toki tärkeitä ovat myös työn ja koulutuksen tuoma vakaa taloudellinen tilanne. Myös terveyttä arvostetaan Suomessa korkealle. (Kekki & Mankkinen 2014, 68.)

Turvallisuutta ja turvattomuutta voidaan mitata ja analysoida sekä objektiivisesti, että subjektiiivisesti. Objektiivista turvallisuutta voidaan mitata tarkastelemalla esimerkiksi maan onnettomuuksien ja rikosten määrää, ja muita turvallisuuteen liittyviä määrällisesti mitattavia seikkoja. (Kytä, Puustinen, Hirvonen, Broberg & Lehtonen 2008, 71.) Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin siihen, miten turvattomuutta koetaan ja minkälaisissa yhteyksissä, eli keskiössä ovat ihmisten omat subjektiiiviset kokemukset.

Yksi turvattomuutta tuottava tekijä, joka on entisestään noussut viime vuosina esille, on seksuaalisen ahdistelun ja väkivallan uhka. Yhä useampi nainen niin muualla maailmassa, kuin Suomessakin, on kertonut avoimesti kohtaamastaan ahdistelusta. Tästä yksi näkyvin esimerkki on Me too -liike, joka nousi pinnalle sosiaalisessa mediassa, kun vuonna 2017 elokuvatuottaja Harvey Weinstein jäi kiinni useista naisiin kohdistuvista seksuaalisista väkivallan teoista, joihin hän oli syyllistynyt yli 30 vuoden aikana. Kymmenen päivää myöhemmin yksi Weinsteinin vastustajista, Alyssa Milano kehotti Twitterissä seksuaalisen ahdistelun, hyväksikäytön tai väkivallan kohteeksi joutuneita naisia julkaisemaan hashtagin

#MeToo. Yhdessä vuorokaudessa jo puoli miljoonaa naista maailmassa oli julkaissut hashtagin sosiaalisessa mediassaan. Tästä lähti liikkeelle globaali ilmiö, jossa naiset puhuivat avoimesti kokemuksistaan ja avautuivat heitä kohtaan tehdystä seksuaaliväkivallasta. Liike on myöhemmin muuttanut muotoaan ja käsittää myös erilaisiin yhteiskuntaryhmiin kuuluvia ihmisiä ja heidän kokemaansa väkivaltaa, ahdistelua tai kaltoinkohtelua. (Chandra & Erlingsdóttir 2021, 1–4.)

Toinen hyvin tuore ilmiö naisten kokemasta turvattomuudesta kulminoitui vuonna 2021 sattuneeseen tragediaan, jossa nuori nainen katosi ja löytyi myöhemmin surmattuna Lontoossa lähdettyään kävelemään yksin illalla kotiin ystävänsä luota. Asiasta uutisoitiin laajalti ja siitä nousi uusi media-ilmiö #textmewhenyougethome eli ”tekstaa kun olet päässyt kotiin”. (HS 2021.) Tuo todennäköisesti hyvinkin monelle naiselle tuttu lausahdus, mitä heitellään puolin ja toisin, kun lähdetään suunnistamaan kotia kohti iltaisin ja yöaikaan. Helsingin sanomien artikkelin mukaan (2021) tapahtuman jälkeen nainen nimeltä Lucy Mountain nosti asian esille julkaistessaan Instagram-tilillään kyseisen lausahduksen Lontoon tapahtumien yhteydessä. Lause alkoi pian levitä sosiaalisessa mediassa ympäri maailmaa. Samaan tapaan kuin Me too -liikkeen kohdalla, useat naiset alkoivat jakaa kyseistä hashtagia ja kertoa varautumisestaan eri tilanteisiin tuntiessaan olonsa turvattomaksi kävellessään yksin pimeällä. Yleisiä varokeinoja olivat esimerkiksi oikeiden ja valepuheluiden soittelu, avainten pitäminen nyrkissä ja kadun puolen vaihtaminen miesporukan kävellessä vastaan. Näiden lisäksi useat naiset yhä noudattavat kehotusta ja lähettävät ystävilleen viestin päästessään kotiin. (Räsänen 2021.) Tässä tutkielmassa kartoitetaan myös seksuaaliväkivallan pelkoa, sekä turvattomuuden tunteita kävellessä yksin pimeällä. Näiden lisäksi kartoitetaan pelkoa joutua myös muiden eri rikosten uhriksi.

Turvattomuuden tarkastelu Suomessa on merkityksellistä, jotta voidaan laatia erilaisia keinoja turvallisuuden ja sen kokemisen parantamiseen. Objektiiivisten mittareiden lisäksi on tärkeää ottaa huomioon myös turvallisuuden subjektiivinen tarkastelu, jotta saadaan selville ne seikat, jotka aiheuttavat suomalaisissa turvattomuuden ja pelon tunteita. Jatkuva pelon alla eläminen ja olonsa kokeminen turvattomaksi lisää ihmisten mielenterveysongelmia ja nostaa stressitasoja (Lorenc ym. 2012). Tutkimusten mukaan turvattomuus myös huomattavasti laskee elämään tyytyväisyyttä (Hanslmaier 2013), ja pohjoismaiselle hyvinvointivaltiomallille taas on ominaista kansalaisista ja näiden hyvinvoinnista huolen pitäminen. Huolenpito on usein taloudellista, mutta siihen kuuluu myös maksuttomien hyvinvointipalvelujen

tarjoaminen ja sitä kautta kansalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen. Jos hyvinvointia laskee turvattomuuden kokeminen, on turvattomuuden syihin tärkeää paneutua kunnolla. Tässä tutkielmassa eritellään joitain turvattomuuteen liittyviä yksilötason sosiaalisia taustatekijöitä, kuten tuloja, koulutustasoa, ikää ja sukupuolta. Samalla tarkastellaan turvattomuuden ja subjektiivisen hyvinvoinnin välistä yhteyttä.

Tutkielman alussa käsitellään koettua turvattomuutta ja esitellään siihen liittyviä aiempia tutkimuksia. Katsastetaan erikseen myös rikollisuutta, sillä se on sisällytetty useaan tutkielman aineiston turvattomuutta käsittelevään kysymykseen, minkä lisäksi englanninkielisissä tutkimuksissa turvattomuutta käsitellään usein termillä ”fear of crime”. Turvattomuutta käsittelevä osuus loppuu lukuun, jossa tarkastelun aiheena ovat turvattomuuteen vaikuttavat sosiodemografiset tekijät ja niitä käsittelevä aiempi tutkimus. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan subjektiivista hyvinvointia ja aiempaa tutkimusta hyvinvoinnin ja turvattomuuden välisestä yhteydestä. Teoriakappaleiden jälkeen vuorossa on tutkimusasetelma, jossa esitellään tutkimuskysymykset sekä tutkielmassa käytetty aineisto ja menetelmät. Käydään yksitellen läpi myös tutkielmaan valitut muuttujat ja niiden tilastolliset jakaumat. Tässä osiossa käydään läpi myös tutkimusetiikka ja sen noudattaminen aineistoa käsitellessä.

Tutkimusasetelman jälkeen päästään itse tutkimusvaiheeseen, eli tutkielman muuttujien analysointiin ja tuloksiin. Ensin käydään läpi eri turvattomuus- ja hyvinvointimuuttujien välisiä yhteyksiä ja tämän jälkeen turvattomuuden ja sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä toisiinsa. Luvussa esitellään tulokset tilastollisina taulukoina ja avataan ne myös sanalliseen muotoon. Lopuksi on vuorossa yhteenveto ja johtopäätökset, jossa tarkastellaan tutkimustuloksia ja niiden yhteneväisyyttä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa. Luvussa annetaan myös ehdotuksia jatkotutkimukselle aiheesta ja käydään läpi mahdolliset aineiston ja tutkimuksen heikkoudet ja niiden vaikutukset tuloksiin. Loppuun on koottu tutkielmassa käytetyt lähteet ja liitteenä on kyselylomake, jonka avulla aineisto on kerätty.

2 Turvattomuus

1990-luvun laman aikaan suomalaisten turvattomuus kasvoi, vaikka rikollisuuden määrä ei noussut. Turvattomuudesta ja turvallisuudesta on alettu puhumaan enemmän yleisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa, ja turvallisuudesta on tullut tavoiteltava asia eri elämäntilanteilla jokapäiväisessä elämässä. Lähihistoriassa on havaittavissa muutama käännekohta, jotka ovat lisänneet turvattomuuden tunnetta. Yksi käännekohta oli New Yorkin World Trade Centerin kaksoistorneihin kohdistunut terrori-isku vuonna 2001, joka vaikutti koko läntiseen maailmaan. Tämän jälkeen Eurooppaa vavisuttivat Lontoossa ja Madridissa tapahtuneet iskut, jotka nostivat terrorismin uhkaa ja pelkoa huomattavasti myös Euroopassa. Muita turvattomuutta nostattavia tapahtumia ovat olleet erilaiset kaupunkimellakat ja levottomuudet esimerkiksi Pariisissa ja sittemmin myös Pohjoismaissa, etenkin Ruotsissa. (Koskela 2009, 14–15.)

Yksi Suomea jollain tasolla eniten vavisuttanut asia 2000-luvun alkupuolella ovat olleet täällä tapahtuneet koulusurmat. Kaksi lyhyen ajan sisällä tapahtunutta kouluampumistapausta järkyttivät kaikkia suomalaisia ja lisäsivät turvattomuuden kokemuksia. Pelkoa lisäsivät tekojen niin sanottu käsittämättömyys, joissa kulminoitui nuorten kokema yksinäisyys, kiusaamisen kohteeksi joutuminen, psyykinen pahoinvointi ja mielenterveyden järkkäminen. (Koskela 2009, 15.)

Koettua turvattomuutta on tutkittu monilla eri tieteen sarjoilla, kuten maantieteessä, psykologiassa, sosiologiassa, politiikatutkimuksessa, kulttuuritieteissä, sukupuolentutkimuksessa, historiassa ja arkkitehtuurissa. Sosiologiassa tehdyissä tutkimuksissa yksi yleisimmistä aiheen tutkimuskysymyksistä on ollut ”Miten turvalliseksi koet olosi kävellessäsi yksin asuinalueellasi pimeän jälkeen?” (Murray & Mythen 2018, 1–2.) Tällä mitataan vastaajan pelkoa joutua rikoksen uhriksi, eli kuinka turvattomaksi tai turvalliseksi hän olonsa kokee.

Turvallisuuden ja turvattomuuden tarkastelussa on hyvä ottaa kuitenkin huomioon myös yksilön ulkopuoliset, laajemmin vaikuttavat tekijät, jotka eivät keskity pelkästään fyysisen selviytymisen turvaamiseen. Turvallisuuteen vaikuttavat vahvasti esimerkiksi taloudellinen ja sosiaalinen hyvinvointi, ihmisoikeudet ja ihmiselämän arvokkuus. Yksi suhteellisen uusi termi on ”inhimillinen turvallisuus”, joka ottaa huomioon niin fyysisen uhan, kuin

ihmisoikeudet ja sosiaalisen kehityksenkin, tai tarkemmin ottaen näiden tekijöiden poissaolon. (Korhonen 2010, 17.)

Turvattomuuden käsitteen voi jakaa kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa. Osa-alueet ovat rikosturvattomuus, liikenneturvattomuus ja sosiaalinen turvattomuus. Kyseisiä osa-alueita voi kuitenkin olla vaikea erotella toisistaan. Koettu rikosturvattomuus tarkoittaa pelkoa erilaisten rikosten uhriksi joutumiseen. Näitä voivat olla esimerkiksi varkaudet, väkivallanteot, omaisuusrikokset ja seksuaaliväkivalta. Sosiaalinen turvattomuus liittyy usein sosiaalisten uhkien pelkoon, kuten sosiaaliseen häiriköintiin. Kuitenkin liikenne- ja liikkumisturvattomuus liittyvät usein myös koko yhteisön tai yhteiskunnan sosiaaliseen toimivuuteen. Tämän lisäksi liikkumisturvattomuus voi olla tärkeä indikaattori myös rikosturvattomuudelle. (Kytä ym. 2008, 71–72.)

Turvallisuuden ja turvattomuuden kokeminen ovat usein sidoksissa kokijan ympäristöön ja elintilaan. Suomalaisten määritelmässä hyvää asuinympäristöä, yksi merkittävimmistä tekijöistä on koettu turvallisuus. Suomen elinympäristöt on koettu ainakin vielä vuonna 2000 hyvin turvallisiksi. Turvallisuudella voidaan tarkoittaa kokijasta riippuen esimerkiksi liikkumisympäristön turvallisuutta tai kodin turvallisuutta ja rauhallisuutta. Turvattomuutta puolestaan määritellään usein julkisen tilan sosiaalisesti turvattomuudeksi, rauhattomuudeksi tai liikenneympäristön turvattomuudeksi. Turvattomuuden kokemukset voivat kuitenkin vaihdella laadullisesti, sillä kaupungin sisäisillä turvallisimmiksi määritellyillä alueilla turvattomuuden kokeminen liittyy useimmiten pimeään aikaan ja usein puistoihin ja ovat jossain määrin vaikeasti määriteltävissä. Sen sijaan kaikkein turvattomimmiksi määritellyillä alueilla pelot ovat konkreettisempia ja todellisempia. (Kytä ym. 2008, 72–73.)

Turvattomuuteen liittyy usein siis pelko rikoksen uhriksi joutumisesta. Pelon taustalta on löydetty kolme eri selitysmallia: yksilöllinen koettu haavoittuvuus, fyysisessä ympäristössä havaitut selkeät uhat ja rapautuva yhteisöllisyys. Näistä haavoittuvuuden kokemiseen saattaa usein liittyä aiempi kokemus, mutta se voi olla myös yhteiskunnan ja ympäristön luomaa pelkoa. Niin sanotulla välillisellä uhrikokemuksella tarkoitetaan sitä, että vaikka yksilö ei olisikaan joutunut rikoksen uhriksi, kokee hän kuitenkin olevansa haavoittuvainen, suojatontai haavoittuvassa asemassa, mikä herättää yksilössä pelkoa. Haavoittuvuuden tunnetta lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi sukupuoli, ikä tai fyysinen kunto. Myös tietyillä sosioekonomisilla tekijöillä on yhteys turvattomuuden kokemiseen. Matalasti koulutetut ja

pienituloiset kokevat enemmän turvattomuutta ja pelkoa kuin korkeakouluttautuneet ja suurituloiset. (Kyttä ym. 2008, 74–75.)

Yksi turvattomuuteen ja turvallisuuteen liittyvä teoria on Wilsonin ja Kellingin tutkima ”rikkinäisten ikkunoiden teoria” (eng. broken windows theory). Wilson ja Kelling tarkastelivat Newarkissa 1970–1980-luvuilla suoritettua kokeilua, jossa poliisit jalkautuivat joillekin kaupungin asuinalueille partioimaan. Havaittiin, että poliisien läsnäolo toi asukkaille turvallisuuden tunnetta, vaikka partiointi ei kuitenkaan laskenut alueen rikostilastoja. Wilson ja Kelling arvioivat ilmiön johtuvan siitä, että vaikka rikollisuus luo ihmisille turvattomuutta, sitä tuottavat myös muut erilaiset häiriötekijät katukuvassa, kuten humalaiset ihmiset, levottomat nuorisoryhmät, huumeaddiktit ynnä muut. Näihin seikkoihin kaduilla partioivat poliisit puuttuivat, mikä loi asukkaille turvallisuuden tunnetta, kun kyseiset häiriötekijät poistuivat tai vähenivät katukuvasta. Rikkinäisten ikkunoiden teorian mukaan, asuinalueesta riippumatta, jos rakennuksessa on rikkinäinen ikkuna, jota ei korjata, pian myös muut rakennuksen ikkunat rikotaan. Asuinalue, jolla on paljon rikkinäisiä ja epäsiistejä rakennuksia ja autoja, luovat matalamman kynnyksen käytökselle, jossa asuinympäristön siisteydestä ei välitetä ja useampi ihminen osallistuu esimerkiksi vandalismin. Näin ollen tällaisilla asuinalueilla koetaan enemmän myös turvattomuutta. (Wilson & Kelling 1982.)

Turvattomuutta luovat ympärilleen siis erilaiset häiriöt katukuvassa aina ihmisistä rakennuksiin, asioihin ja esineisiin.

Rikollisuuden mahdollisuuden hypoteesin (eng. criminal opportunity or risk of victimization hypothesis) mukaan mitä otollisemmat olosuhteet rikoksen tekemiselle tarjoutuu, sitä todennäköisemmäksi myös rikoksen tekeminen nousee. Yksilö, jolla on jo valmiiksi motivaatioita rikoksen suorittamiseen, tekee sen korkeammalla todennäköisyydellä, mitä paremmat mahdollisuudet, paikka ja ajankohta rikokselle tarjoutuu. Hieman samaan tapaan, jos yksilö havaitsee ympäristössään isoja riskejä ja kokee olevansa rikokselle haavoittuvassa tilanteessa, hänen turvattomuutensa kasvaa. On kuitenkin havaittu, että turvattomuuden kokeminen ja todellinen rikoksen uhriksi joutumisen riski eivät aina kulje käsi kädessä. Useammin turvattomuutta ja pelkoa koetaan enemmän kuin tosiasiaassa esiintyy rikollisuutta ja niiden uhkaa. (Doran & Burgess 2011, 25–26.)

Turvattomuutta ja turvallisuutta on usein tarkasteltu kolmesta eri näkökulmasta. Yksi näistä on objektiivinen näkökulma, jossa otetaan huomioon ulkoiset tekijät, riskit ja uhat, joita ulkoinen ympäristö voi tuottaa yksilölle. Objektiivinen näkökulma sisältää myös esimerkiksi

taloudellisen tilanteen, valtion turvallisuustason ja valtioiden välisen turvallisuustason. Toinen näkökulma on turvattomuuden tuntemisen tarkastelu suhteessa objektiiviseen turvattomuuteen. Kolmas näkökulma määrittämään turvattomuutta on subjektiivinen kokemus oman elämän turvallisuuden tai turvattomuuden suhteen. Subjektiivinen turvattomuus on myös yhteydessä yksilön psyykkiseen hyvinvointiin ja elämänlaatuun. (Savikko ym. 2006, 198.)

Vuonna 1997 tarkasteltaessa turvattomuuden aiheuttajia Suomessa ja Virossa, havaittiin, että turvattomuuden aiheuttajat ovat erilaisia eri sukupolvilla. Nuorimmalla ryhmällä, jota kutsuttiin tulevaisuuden sukupolveksi, turvattomuus keskittyi yksilötason ongelmien, kuten ihmissuhdeongelmien ja läheisten menettämisen lisäksi yhteiskuntaa koskeviin uhkiin, kuten maapallon tuhoutumiseen ja ydinsotaan. Vanhemmille sukupolville suurimpina uhkina näyttäytyivät yksilötasolla muun muassa läheisten menettäminen ja sairastuminen, huono terveys, perheen matala hyvinvointi, työttömyys ja ihmissuhdeongelmat, kun taas yleisemmällä tasolla luonnon saastuminen ja ympäristö sekä taloudellinen turvattomuus. Kaikilla sukupolvilla yhtenä turvattomuutta lisäävänä tekijänä oli myös väkivaltarikollisuus. (Niemelä ym. 1997.) Tämän perusteella voidaan siis arvella, että yksi isoimmista turvattomuutta aiheuttavista tekijöistä on rikollisuuden uhka ja pelko rikoksen uhriksi joutumisesta.

Turvattomuutta on selitetty myös asuinympäristöllä. Esimerkiksi vuonna 2014 tehdyssä tutkimuksessa vertailtiin turvattomuuden kokemista erilaisten asuinalueiden piirteiden perusteella. Perinteisesti on todettu, että urbaanissa ympäristössä koetaan enemmän turvattomuutta kuin maaseudulla, mutta turvattomuus jakaantuu myös kaupunkien sisällä epätasaisesti. Tutkimuksessa havaittiin, että turvattomuutta koettiin enemmän kerrostaloissa kuin omakotitaloalueilla sekä raideliikenteen, kuten metro- tai juna-aseman läheisyydessä. Turvattomuutta toivat muun muassa nuorisoryhmät, huumeiden käyttäjät ja humalaiset ihmiset. (Kempainen ym. 2014.) Turvattomuuden alueellista keskittymistä kaupungin sisällä on mitattu myös alueellisella työttömyysasteella, sillä työttömyys yleensä kielii alueen huono-osaisuudesta, jonka on tutkittu olevan yhteydessä väkivaltarikollisuuteen. Huono-osaisuus yleensä kasautuu alueille, joissa väestön sosioekonominen asema on matala. Tutkimuksessa, jossa verrattiin vuoden 1997 ja 2001 tuloksia turvattomuuden suhteen, todettiin, että turvattomuus oli neljän vuoden aikana kasvanut ja eniten sitä esiintyi niillä alueilla, joilla työttömyysaste oli kaikista korkein. Näillä alueilla olivat lisääntyneet myös nuorten tekemät

omaisuusrikokset, jotka saattoivat myös nostaa turvattomuuden kokemista. (Kääriäinen 2003.)

Turvattomuuden kokemista on tutkittu myös sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin näkökulmasta. On havaittu, että naiset kokevat enemmän turvattomuutta kuin miehet. Haavoittuvuuden kokemus on yhteydessä turvattomuuden kokemiseen ja haavoittuvuus saatetaan herkästi yhdistää naissukupuoleen, mihin vaikuttavat myös esimerkiksi media ja stereotypiat. Näin ollen naissukupuoleen identifioituvat ihmiset saattavat kokea turvattomuutta haavoittuvuuden kautta, koska se on välillisesti opittua, vaikka ei asiasta olisikaan omakohtaisia kokemuksia. (Cops & Pleysier 2010.)

Copsin ja Pleysierin vuonna 2010 tehdyssä tutkimuksessa tutkittiin turvattomuuden kokemisen ja sukupuoli-identiteetin yhteyttä 14–30-vuotiailla vastaajilla. Tutkimuksen mukaan varhaisteini-iässä poikien ja tyttöjen kokema turvattomuus oli samalla tasolla, mutta teini-iässä tyttöjen turvattomuuden kokeminen kasvoi. Tutkimuksen keskeisiä tuloksia olivat, että tytöt kokivat poikia enemmän turvattomuutta, mutta sen kokeminen oli sidoksissa vastaajien ikäryhmään. Pojat myös kokivat sukupuoli-identiteettinsä vahvemmin kuin tytöt. Ne vastaajat, jotka arvioivat itselleen maskuliinisen sukupuolen ominaisimmaksi, kokivat vähiten turvattomuutta. (Cops & Pleysier 2010.)

Vuonna 2018 on kerätty 15–29-vuotiaiden suomalaisten mielipiteitä erilaisista yhteiskuntaa koskevista aiheista Nuorisobarometrillä. Barometrissa käsiteltiin myös Euroopan ja tulevaisuuden epävarmuutta ja turvattomuutta. Tutkimuksen mukaan eniten huolta ja turvattomuutta aiheuttavat tekijät olivat ilmastonmuutos, nuorten syrjäytyminen, terrorismi, rasistinen väkivalta ja ehkä hieman yllättäen hyvinvointipalveluiden tulevaisuus. Vähiten huolta aiheutti EU:n laajeneminen ja sotilaallinen hyökkäys Suomeen. On otettava huomioon, että kysely on toteutettu vuonna 2018, jos se olisi tehty vuonna 2022 saattaisivat tulokset olla erilaiset. Uhat kyselyssä olivat kaikki melko erityyppisiä, ja osa käsitteli maailmanlaajuisia uhkia, Eurooppaa ja EU:n tulevaisuutta, osa taas suppeammin Suomea. Nuorisobarometreissa vuosilta 2002, 2004, 2006 ja 2008 oli kysytty turvattomuuden kokemista vain neljään aiheeseen liittyen, jotka olivat ilmastonmuutos, maailmanpoliittinen tilanne, kansainvälinen terrorismi ja maahanmuutto. Tuloksia verrattaessa havaitaan, että turvattomuuden kokeminen maahanmuuton suhteen on vuonna 2018 melko samoissa lukemissa kuin vuonna 2004, mutta vuosina 2006 ja 2008 turvattomuus tämän syyn takia oli selkeästi vähäisempää. Kuitenkin kaikkien muiden aihealueiden kohdalla havaitaan selkeä hyppäys turvattomuuden suhteen

vuodesta 2008 vuoteen 2018. Esimerkiksi terrorismia on pelännyt vastaajista vuonna 2006 vain noin reilu 20 prosenttia, mutta vuonna 2018 sen on kokenut uhkana noin 50 prosenttia vastaajista. Myös huolestuneisuus ilmastonmuutoksesta on ottanut valtavan harppauksen. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 73–75.)

Helsingin yliopisto on tehnyt pitkittäistutkimusta kansallisesta rikosuhritutkimuksesta, jossa tarkastellaan myös turvattomuuden ja pelon kokemista. Turvattomuutta on kartoitettu esimerkiksi kysymyksillä väkivallan tai muun rikoksen uhriksi joutumisesta sekä pimeällä yksin liikkumisesta. Kyselyssä on tutkittu tarkemmin myös pelkoa joutua rikoksen uhriksi perhe-, työ- ja katuväkivallan myötä. Tutkimuksen mukaan yleisintä oli tuntee pelkoa ja turvattomuutta kodin ulkopuolella iltaisin, naisista yli 30 prosenttia ja miehistä hieman alle 20 prosenttia oli vastannut kokevansa näin vähintään kerran kuluneen vuoden aikana. Vähiten oli pelätty perheväkivaltaa, alle viisi prosenttia oli vastannut tähän myöntävästi. Työpaikalla tapahtuvaa väkivaltaa oli pelännyt miehistä alle 10 prosenttia, mutta naisista jopa yli 16 prosenttia. (Näsi & Kolttola 2021, 15–18.)

Kyseissä tutkimuksessa tarkasteltiin myös pelkoa joutua verkkorikollisuuden kohteeksi. Tämän pelko oli reilusti yleisempää kuin konkreettisten fyysisten rikosten uhriksi joutumisen pelko. Naisista 55 prosenttia ja miehistä melkein 50 prosenttia oli vastannut kokeneensa pelkoa verkkorikollisuudesta viimeisen vuoden aikana. Tutkimuksessa vain 1,5 prosenttia oli vastannut, ettei käytä internettiä tai tietokonetta lainkaan, joten sekään ei ole juuri vaikuttanut tutkimustuloksiin. (Näsi & Kolttola 2021, 17.)

Rikosuhritutkimus oli tehty uudestaan vuonna 2021 ja tulokset raportoitiin vuonna 2022. Tulokset olivat muutoin melkein samat kuin vuotta aiemmin, mutta pelko verkkorikollisuuden uhriksi joutumisesta oli noussut entisestään; miehistä 57,6 prosenttia ja naisista 61,2 prosenttia oli vastannut kysymykseen myöntävästi. Yhdessä vuodessa määrä oli siis kasvanut huomattavasti. (Näsi & Kolttola 2022, 17.)

2.1 Rikollisuus

Turvattomuus voidaan määritellä rikollisuuden pelkona, eli pelkona joutua rikollisen teon uhriksi (Kujala, Kallio & Niemelä 2019). Rikollisuus määritellään tekona tai laiminlyöntinä, josta seuraa laissa määrätty rangaistus. Rikollisuutta ja rikollista käyttäytymistä pidetään normeista poikkeavan käyttäytymisen muotona, joka ei ole yleisesti hyväksyttyä. Nämä

normit vaihtelevat erilaisissa kulttuureissa, yhteiskunnissa ja yhteisöissä. Se, mikä on tiettyssä yhteiskunnassa rikos ja mikä ei, määrittyy yhteiskunnan arvojen ja normien perusteella. Näiden lisäksi rikollisuuden määrittelyyn liittyvät vahvasti valtion valtasuhteet ja näihin kytkeytyy maan lainsäädäntö. Ei kuitenkaan ole yhteiskuntaa ilman rikollisuutta ja sitä ilmenee kaikkialla maailmassa. (Oksanen 2014.)

Yksi ensimmäisiä rikollisuutta käsitteleviä sosiologeja on ollut Émile Durkheim, joka on nähnyt rikollisuuden olevan luonnollinen osa yhteiskuntaa. Durkheimin näkemyksen mukaan rikollisuus ja rikollinen käytös on jopa terve ja luonnollinen ilmiö, jota esiintyy kaikenlaisissa yhteiskunnissa. Hän piti rikollisuutta moraalin ja lain normaalina evolutiivisena ilmiönä, joka muodostaa pohjan kollektiiviselle tajunalle. Normaaleissa rajoissa oleva rikollisuuden määrä kertoo kollektiivisen tajunnan toiminnasta, eivätkä auktoriteetit ole kitkeneen yhteiskunnasta pois kaikkea normaalista poikkeavaa ja erilaista. Rikollisuus kertoo sellaisista sosiaalisista olosuhteista, joissa yksilöt ovat vapaita ilmaisemaan itseään. Durkheimin mukaan, jos rikollisuutta ei lainkaan ilmenisi yhteiskunnassa, eivät sen olosuhteet olisi silloin otolliset itseilmaisulle. Rikollisuuden olemassaolo on siis merkki siitä, etteivät kollektiiviset aatteet ole liian vahvoja kitkeäkseen pois kaikkea yksilöllisyyttä ja originaalisuutta. (Swingewood 1984, 228.)

Durkheim ajatteli rikollisuuden heijastavan osiksi myös eräänlaista yhteiskunnallista muutosta yhteisöllisyydestä yksilöllisyyteen. Yhteisöllisyyden käsitteet perheen, kirkon ja valtion kunnioittamisesta pikkuhiljaa rappeutuvat ja fokus siirtyy enemmän yksilölliseen omistukseen ja vapauteen. Durkheim määritteli rikollisuuden olevan suora tai epäsuora uhka yhteiskunnan kollektiiviselle tajunalle, ja sitä myös käsitellään sellaisena, säätelemällä esimerkiksi lakeja ja rangaistuksia. Eri yhteisöissä ja yhteiskunnissa rikokset ja lait määritellään eri tavoin, ja teko, joka toisessa yhteisössä on rikos, ei välttämättä toisessa sitä ole. Rikoksen määrittelyä yhdistää kuitenkin juuri arvio sen uhasta ja vaarallisuudesta yhteiskunnalle ja kollektiivisuudelle. Durkheim ei kuitenkaan pitänyt kaikkea rikollisuutta yhteiskunnalle vaarallisena. (DiCristina 2016).

Rikollisuutta on monenlaista ja sen yleisimpiä lajeja ovat henkirikokset, ryöstö-, pahoinpitely-, seksuaali-, omaisuus-, talous- ja liikenerikokset (Oksanen 2014). Rikokset jaotellaan monesti myös erikseen väkivaltarikoksiin ja omaisuuteen kohdistuviin rikoksiin. Väkivaltarikollisuutta ovat fyysinen, henkinen, seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta. (Hautamäki 2013.) Rikollisuutta kontrolloivia tahoja ovat muun muassa poliisi, tulli ja

rajavartiolaitos, kun taas tuomioistuimet päättävät rikosten rangaistuksista. Esimerkiksi Suomessa suurin osa murhatapauksista johtaa tekijän elinkautiseen vankeusrangaistukseen ja taposta yleisin tuomio on kymmenen vuotta vankeutta. (Oksanen 2014.)

Euroopan maiden välisessä tutkimuksessa on käynyt ilmi, että eniten turvattomuutta koetaan Iso-Britanniassa ja Itä-Euroopan maissa, kun taas Pohjoismaissa ja muutamassa Keski-Euroopan maassa turvattomuuden kokeminen on kaikista vähäisintä. Rikollisuuden pelkoa kokee eri Euroopan maissa noin 10–30 prosenttia väestöstä. (Kujala, Kallio & Niemelä 2019.) Rikollisuuden pelko ja turvattomuuden kokeminen liittyvät usein sosiaaliseen kontekstiin. Suurkaupungeissa epävirallista kontrollia on vähemmän ja ihmisiä enemmän, mikä tarjoaa rikollisuudelle enemmän mahdollisuuksia ja kiinnijäämisen todennäköisyys on pienempi kuin pienillä paikkakunnilla, joissa ihmiset tuntevat toisensa paremmin. Virallinen poliisikontrolli taas on suurempaa isoissa kaupungeissa, joissa korostuu epätasa-arvoisuus. Rikollisuutta on katsottu perinteisesti nostavan rakenteellinen köyhyys ja eriarvoisuus. (Oksanen 2014.)

Tietyt yksilölliset ja yhteiskunnalliset taustatekijät toistuvat yleensä jatkuvasti rikollisuutta tarkasteltaessa. Erilaisista väestöryhmistä tulee muita ryhmiä enemmän rikosten tekijöitä ja uhreja. Suurin tällainen väestöryhmä on tavallisesti alle 25-vuotiaat miehet, jossa esiintyy muita väestöryhmiä enemmän niin uhreja kuin tekijöitäkin. Tähän vaikuttavat muilta saadut käyttäytymismallit ja vaikutteet sekä vallitseva ryhmäpaine. Toisaalta nuorisirikollisuus on usein huomiota herättävämpää kuin muu rikollisuus ja se saa niin median kuin kansankin huomion. Esimerkiksi koulusurmat ovat herättäneet runsaasti huomiota, vaikka yleisimmin henkirikosten tekijät ja uhrat ovat keski-ikäisiä miehiä. (Oksanen 2014).

Robert Merton on kehittänyt 1930-luvulla paineteoriaa, jonka mukaan rikollisuus kumpuaa köyhyydestä ja varallisuuden epätasaisesta jakautumisesta. Länsimaisessa yhteiskunnassa arvostetaan varallisuutta ja vaurautta ja kun tämän tavoitteen saavuttaminen on mahdotonta rakenteellisten seikkojen vuoksi, syntyy kulttuuristen arvojen ja rakenteiden välille ristiriita. Tästä ristiriidasta syntyy turhautumista, joka purkautuu rikollisuutena. Kyseistä teoriaa on pidetty materialistisena, mutta se kuvaa kuitenkin edelleen melko hyvin rakenteellisia tekijöitä, jotka synnyttävät epätasa-arvoa ja tätä kautta rikollisuutta. (Oksanen 2014.)

Mertonin kehittelemän paineteorian rinnalle on noussut siitä muunneltu versio, jota kutsutaan yleiseksi paineteoriaksi. Teoriaa on kehitelty kriminologi Robert Agnew. Merton painotti yhteiskunnan rakenteiden yhteyttä rikollisuuteen, eli teoria selittää lähinnä huono-osaisten rikollisuutta. Agnew pyrki kehittämään teoriaa sellaiseksi, että se selittäisi paremmin myös

muiden kuin huono-osaisten väestöryhmien harjoittamaa rikollisuutta ja väkivaltaa. Hän selitti rikollisuutta reagoimisena turhauttaviin ja stressiä nostattaviin tilanteisiin. Yleisessä paineteoriassa painetta selitetään monenlaisilla stressin lähteillä, jotka on jaettu kolmeen eri kategoriaan. Ensimmäinen niistä on yksilön kokema paine, kun hänen on mahdotonta saavuttaa yleisesti arvostettuja tavoitteita. Näitä painetta tuottavia aiheuttajia voivat olla yleiset kulttuurin asettamat tavoitteet, joiden saavuttaminen on mahdotonta sosiaalisten rakenteiden takia tai yksilön henkilökohtaisten esteiden vuoksi, sekä tilanne, jossa yksilö kokee muiden saavuttavan haluttuja asioita huomattavasti häntä itseään helpommin. Toinen kategoria syntyy tilanteesta, jossa yksilö kokee rikospainetta menettäessään hänelle tärkeän asian tai olotilan, josta seuraa yleensä iso muutos yksilön elämässä. Näin ollen siis elämään negatiivisesti vaikuttavat tilanteet ja muutokset voivat johtaa rikollisuuteen. Kolmas kategoria selittää rikospainetta niin, että yksilö kokee muiden kohdistavan häneen kielteisiä ja negatiivisia toimia. Esimerkiksi väkivaltaan voidaan vastata väkivallalla. Tämä pätee erityisesti nuorten kohdalla, joiden voi olla vaikea käsitellä negatiivisia tunteita ja ihmissuhteita, ja niistä syntyvä paine voi purkautua väkivallalla, päihteiden käytöllä ja karkailulla. Yleinen paineteoria siis eroaa Mertonin paineteoriasta siten, että siinä rikollisuuden painetta ei selitetä ainoastaan vaurauden puutteella, vaan myös muilla sosiaalisilla ongelmilla. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 162–163.)

Toinen rikollisuutta selittävä teoria on leimaamisteoria, jota ovat kehittäneet sosiologit Edwin Lemert ja Howard Becker 1950–1960-luvuilla. Leimaamisteoriassa rikollisuutta selitetään poikkeavuudella, joka on jaettu kahteen erilaiseen poikkeavuuden muotoon, primaariseen ja sekundaariseen. Primaarisessa poikkeavuudessa yksilön käytös voi olla hyvin yhteiskunnan normeista poikkeavaa, mutta hän ei itse miellä käytöstään poikkeavaksi. Sekundaarisessa poikkeavuudessa yksilön poikkeavuuteen reagoidaan sosiaalisella tasolla, mikä voi muuttaa käytöksen luonnetta. Poikkeavuudesta syntyy yksilölle leima, joka voi muuttaa yksilön käsitystä omasta itsestään ja tätä kautta vaikuttaa hänen toimintaansa. Yksilö voi leiman takia alkaa omaksua rikollista tai poikkeavaa identiteettiä. Näin ollen leimasta tulee ikään kuin itseään toteuttava ennustus. (Oksanen 2014.) Leimaamisteoria kehittyi pohdittaessa kysymyksiä kuten, miksi jotkut ihmiset joutuvat todennäköisemmin sosiaalisesti leimatuiksi kuin toiset, sekä miten tämä leima vaikuttaa yksilön tulevaisuuteen (Murray 2014).

Kolmas nykypäivänä vallitseva teoria tutkii mediayhteiskuntaa ja internetin aiheuttamaa murrosta länsimaisessa yhteiskunnassa. Suurin osa uusista rikollisuuden lajeista syntyy

erilaisten isojen muutosten tapahduttua yhteiskunnassa ja informaatio- ja kommunikaatioteknologian nousu on niistä tuorein. Internet tarjoaa globaalistumisen ja uusien sosiaalisten toiminnan muotojen lisäksi aivan uusia rikollisia mahdollisuuksia. Nettirikokset kattavat monia eri muotoja, joita ovat muun muassa laittoman materiaalin levittäminen, tekijänoikeusrikkomukset, omaisuusrikkokset, luottokorttipetokset ja identiteettivarkaudet. Netissä myös on yhä yleisempää niin sanottu vihapuhe, eli vihan ja aggression lietsonta esimerkiksi tiettyä kansanryhmää vastaan. Yleisiä ovat myös kunnianloukkaukset ja vakavat uhkailut. (Oksanen 2014.)

Netti myös mahdollistaa ja tekee helpommaksi joidenkin rikosten suorittamisen, kuten seksuaalisen hyväksikäytön ja sen uhrien löytämisen. Internetin erilaiset keskustelupalstat ja yhteisöt, jotka ovat suosittuja nuorten keskuudessa, saattavat houkutella myös esimerkiksi pedofiilejä. Useilla alustoilla keskustellaan anonyymisti nimimerkin takana, mikä mahdollistaa aikuisten vuorovaikutuksen nuorten kanssa, mikä ulkomaailmassa ei välttämättä olisi yhtä helppoa. Internetin avulla aikuinen voi alkaa jutella nuorelle ja pikkuhiljaa suostutella tämän erilaisiin tekoihin ja lopulta tapaamiseen. Kuitenkin verkosta liikkeelle lähteneet fyysiset tapaamiset, jotka ovat johtaneet seksuaaliseen hyväksikäyttöön ovat yhä melko harvinaisia. Sen sijaan ahdistelu netissä on melko yleistä ja monimuotoista. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö netissä jaetaan kahteen eri tasoon, joista toinen on seksuaalinen lapsiin kohdistuvan kuva- ja videomateriaalin levittäminen, jakaminen ja lataaminen, ja toinen taas pyrkimys seksuaaliseen kontaktiin fyysisesti. (Haasio 2017, 36.)

Median vaikutus on suuri myös rikollisuuteen ja turvattomuuteen liittyen. Rikoksista uutisoidaan laajasti ja erityisesti järkyttävät rikokset, kuten raa'at henkirikokset saavat laajalti huomiota mediassa. Tavallisuudesta poikkeavat tapahtumat ja väkivaltarikokset voivat aiheuttaa yhteiskunnassa moraalista paniikkia. (Oksanen 2014.) Moraalinen paniikki viittaa siihen, että johonkin yksittäiseen asiaan reagoidaan tarvittavaa voimakkaammin. Tietyn asian tai tapahtuman laajuutta ja merkittävyyttä on liioiteltu tai sitä on verrattu johonkin toiseen vakavampaan ongelmaan. (Cohen 2011.) Näin ollen yksittäinen traaginen tapahtuma voi herättää ihmisissä tunteen, että asia on yleinen ja laajeneva ongelma, mikä aiheuttaa yleistä moraalista paniikkia. Tähän on voimakkaasti yhteydessä media ja uutisointi.

2.2 Sosiodemografiset tekijät ja turvattomuus

Tässä tutkielmassa tarkastellaan sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Tutkielmaan mukaan otettuja tekijöitä ovat sukupuoli, ikä, tulotaso, koulutustausta sekä vastaajan talotyyppi. Tässä kappaleessa tarkastellaan näiden lisäksi kuitenkin myös muita sosiaalisia tekijöitä, joilla on vaikutusta turvattomuuteen, jotta saadaan aiheesta mahdollisimman kattava kuva.

Yhdysvalloissa 1980-luvulla tehdyssä tutkimuksessa tarkasteltiin sosiaalisten tekijöiden yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Havaittiin, että vanhemmat ikäpolvet kokivat nuoria ja keski-ikäisiä hieman enemmän turvattomuutta, mutta eivät kuitenkaan huomattavasti. Paljon selkeämpiä eroja turvattomuuden ja pelon kokemisessa havaittiin sukupuolten välillä. Naiset ilmoittivat kokevansa turvattomuutta huomattavasti enemmän kuin miehet kaikissa ikäluokissa. Tutkimuksen mukaan jopa 80 % vanhemmista naisista, jotka olivat mustia, yksin asuvia ja huonokuntoisia pelkäsivät kävellä yksin omalla asuinalueellaan. Sen sijaan samoihin sosiodemografisiin luokkiin osuvista miehistä alle puolet pelkäsivät liikkua yksin asuinalueellaan. Tutkimuksen päätelmäksi kuitenkin nousi, että etenkin erityisen haavoittuvaisiin ja eristäytyneisiin sosiaaliluokkiin kuuluvat ihmiset kokivat muita enemmän turvattomuutta. Fyysinen heikkeneminen ja sairastaminen olivat erityisessä yhteydessä heikkouteen, joka yhdistyi myös turvattomuuden kokemiseen. Vähemmistöön ja haavoittuvaisempiin sosiodemografisiin luokkiin kuuluvien havaittiin kokevan enemmän turvattomuutta kuin muiden luokkien. (Braungart, Braungart & Hoyer 1980, 63–64.)

Naisten kokemaa väkivaltaa on kartoitettu vuonna 2014 EU-maissa kyselytutkimuksella. Tutkimuksessa selvitettiin naisten kokemaa fyysistä, henkistä ja seksuaalista väkivaltaa, lapsuudenajan väkivallan kohteeksi joutumista, vainoamista ja seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutumista sekä esimerkiksi Internetissä tapahtuvaa ahdistelua. (European Union Agency For Fundamental Rights 2014.)

Tutkimuksen perusteella seitsemän prosenttia tutkimukseen osallistuneista naisista oli kokenut fyysistä väkivaltaa haastattelua edeltäneen vuoden aikana ja seksuaalista väkivaltaa oli kokenut kaksi prosenttia naisista edellisen vuoden aikana. Viisi prosenttia oli joutunut vainoamisen kohteeksi vuoden aikana, mutta 18 prosenttia tutkimukseen osallistuneista naisista oli joutunut vainotuksi elämänsä aikana sen jälkeen, kun oli täyttänyt 15 vuotta. Jopa 12 prosenttia ilmoitti joutuneensa aikuisen tekemän seksuaalisen toiminnan kohteeksi ennen, kun olivat täyttäneet 15 vuotta. Verrattaessa fyysistä ja seksuaalista parisuhdeväkivaltaa

maiden välillä, havaittiin, että Suomi on selkeästi tilastojen kärjessä. Tutkimuksessa esitetyn kartan mukaan Suomessa, Latviassa ja Tanskassa jopa 30–39 prosenttia naisista oli kokenut parisuhdeväkivaltaa, ja näin ollen erottuivat selkeästi muista Euroopan maista, joissa ei luku ylittänyt kolmeakymmentä prosenttia. Tutkimus osoitti myös sen, että yli puolet tutkimukseen osallistuneista naisista vältteli toisinaan tilanteita, joissa pelkäsivät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi. (European Union Agency For Fundamental Rights 2014.) Täytyy ottaa huomioon myös se, että kaikissa maissa ei syystä tai toisesta haluta puhua seksuaaliväkivallasta tai sen uhriksi joutumisesta, vaan niistä vaietaan ja saatetaan tuntee häpeää. Tämä saattaa myös vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin maiden välillä.

Israelissa suoritetussa tutkimuksessa tarkasteltiin erikseen juuri naisten kokemaa pelkoa ja turvattomuutta ja syitä niiden taustalla. Tutkimukseen osallistuvista naisista 12 % raportoi joutuneensa rikoksen uhriksi ja 20 % tuntevansa vähintään yhden ystävän, naapurin tai työkaverin, joka oli joutunut rikoksen kohteeksi. Noista kahdestatoista prosentista, jotka olivat joutuneet rikoksen uhriksi, 56 % oli joutunut omaisuusrikoksen kohteeksi, 26 % pahoinpitelyn uhriksi, 9 % seksuaalisen pahoinpitelyn uhriksi ja 9 % joutunut raiskauksen uhriksi. Näistä rikoksista 76 % oli toteuttanut joku naisille ennestään tuntematon henkilö, 15 % tekijöistä oli perheenjäseniä ja 9 % naisten omia kumppaneita. Tutkimuksessa havaittiin myös, että kuitenkin suurin osa kyselyyn vastanneista naisista pelkäsi itsensä sijaan enemmän lastensa puolesta. Vanhemmat vastaajat pelkäsivät nuoria vastaajia vähemmän joutuvansa seksuaaliväkivallan uhriksi. Naiset kuitenkin pelkäsivät enemmän väkivaltarikoksen uhriksi joutumista heille tuntemattomien henkilöiden tekeminä, kuin omien kumppaneidensa. Tutkimus siis raportoi, että sen lisäksi, että naiset pelkäävät omasta puolestaan, myös pelko omien lasten puolesta luo heille turvattomuuden tunteita. Turvattomuutta luovat myös perinteiset perheroolit, ja naiset joutuvat miehiä useammin esimerkiksi seksuaali- ja parisuhdeväkivallan uhreiksi. (Mesch 2000, 329–334.) Kyseissä tutkimuksessa ei kuitenkaan kartoitettu miesten pelkoa omien lastensa joutumisesta rikoksen uhreiksi, vaan tutkimuksen otannassa oli vain naisia.

Vuonna 2005 tehdyssä yhdysvaltalais tutkimuksessa kohteena olivat sukupuolten väliset erot turvattomuuden kokemisen suhteen. Tarkemmin ottaen tarkasteltiin sitä, kokevatko naiset todella selkeästi miehiä enemmän pelkoa eri rikosten uhriksi joutumisen suhteen.

Tutkimuksessa tarkasteltiin pelkoa joutua eri rikosten kohteeksi, minkä lisäksi tutkimuksessa oli erillinen valheasteikko, jonka tuloksia verrattiin rikosten kohteeksi joutumisen pelkoon.

Valheasteikkokyselyssä oli esimerkiksi väitteitä, jotka olivat niin sanotusti sosiaalisesti ihanteellisia, mutta melko epätodennäköisiä. Tutkimukseen mukaan naiset kokivat miehiä enemmän pelkoa joutua asuntomurron, vandalismin, pahoinpitelyn ja ylipäättään rikosten uhriksi. Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin, että miehet valitsivat myös todennäköisemmin ”sosiaalisesti ihanteellisemmän” vastauksen, eli miesten vastauksiin vaikuttivat enemmän yhteiskunnan oletukset siitä, että miehet eivät koe turvattomuutta tai pelkoa kovinkaan paljoa. Miehet tunsivat enemmän painetta vastata miehiltä odotetulla tavalla. Miehet saattavat tuntea siis enemmän turvattomuutta kuin mitä tutkimuksissa vastaavat. (Sutton & Farral 2005, 214–219.)

Vuonna 2016 tehdyssä tutkimuksessa tarkasteltiin erikseen turvattomuuden kokemista (eng. fear of crime) sekä riskiä joutua murron kohteeksi (eng. perceived risk of burglary) useiden eri maiden välillä. Molempien muuttujien yhteyttä tarkasteltiin eri sosiodemografisilla muuttujilla. Tutkimuksessa havaittiin, että maan köyhyystaso oli selkeässä yhteydessä turvattomuuden kokemiseen. Mitä korkeampi maan bruttokansantuote oli, sitä todennäköisemmin turvattomuuden kokeminen oli matalampaa kuin maissa, joissa BKT oli alhaisempi. Köyhyys maan sisällä lisää niin sanotusti motivaatioita rikollisuuteen, joka puolestaan johtaa korkeampiin rikollisuustilanteisiin, mikä johtaa korkeampaan turvattomuuteen. Turvattomuuteen ja rikosten uhriksi joutumisen pelkoon siis vaikuttaa maan kehittyneisyys. (Chon & Wilson 2016, 318–320.)

Samana tutkimuksena aiempi murtovarkauden kohteeksi joutuminen nosti riskiä joutua murron kohteeksi uudelleen. Se myös nosti turvattomuuden kokemista. Havaittiin myös, että naiset sekä kokivat enemmän turvattomuutta kuin miehet, että olivat korkeammassa riskissä joutua murron kohteeksi. Myös vanhemmat ihmiset kokivat turvattomuutta enemmän kuin nuoremmat sukupolvet. Tutkimuksen mukaan myös yksilöillä, joilla on korkea sosiaalinen status, oli korkeampi riski joutua murron kohteeksi, mutta he kokivat kuitenkin vähemmän turvattomuutta kuin yksilöt, joilla oli matala sosiaalinen status. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että korkeammassa asemassa olevat yksilöt kokevat pääsevänsä helpommin käsiksi erilaisiin turvallisuutta ja apua takaaviin resursseihin kuin matalassa asemassa olevat yksilöt. (Chon & Wilson 2016, 320–321.) Vaikka on havaittu, että vanhemmat ikäluokat usein kokevat nuoria sukupolvia enemmän turvattomuutta, he kuitenkin ovat pienemmällä todennäköisyydellä rikoksen uhreja. Turvattomuus voi johtaa välttämiskäyttäytymiseen, jossa yksilö ei altista itseään tilanteisiin, joissa voi joutua rikoksen uhriksi. Esimerkiksi nuoret

miehet ovat korkeammalla todennäköisyydellä rikoksen uhreja kuin vanhemmat naiset, mutta tämä voi johtua siitä, että nuoret miehet liikkuvat jokseenkin enemmän ulkona kaupungilla kuin vanhemmat naiset ja ovat näin ollen alttiimpia rikosten kohteeksi joutumiselle. (Wilson & Kelling 1982.)

Yhdysvaltalais tutkimuksen mukaan, joka keskittyi opiskelijoihin, pelättiin enemmän väkivaltarikoksia kuin omaisuuteen kohdistuvia rikoksia. Seksuaaliväkivaltaa pelkäsivät eniten 16–20-vuotiaat vastaajat ja vähiten yli 30-vuotiaat vastaajat. Kaikissa muissa väkivaltarikosten pelossa, paitsi seksuaaliväkivallan kohdalla, valkoihoiset vastaajat kokivat kaikista vähiten pelkoa muihin etnisiin ryhmiin verrattuna. Sanallista uhkailua pelkäsivät eniten keskiaasialaisista taustoista tulevat vastaajat. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös seksuaalisuutta ja seksuaalisen suuntautumisen yhteyttä turvattomuuden kokemiseen ja havaittiin, että vähiten turvattomuutta kokivat itsensä heteroiksi määrittelevät vastaajat. Eniten turvattomuutta kokivat itsensä transsukupuoliseksi määrittelevät vastaajat ja ne vastaajat, jotka eivät olleet määritelleet sukupuoltaan. Fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa puolestaan pelkäsivät eniten homoseksuaaliset naiset. Uskonto ei muuten liittynyt turvattomuuden kokemiseen, mutta muslimit pelkäsivät jonkin verran sanallisen uhkailun kohteeksi joutumista. Omaisuuteen kohdistuvista uhista vanhemmat opiskelijat pelkäsivät muita enemmän vandalismia, kun taas nuoremmat opiskelijat pelkäsivät enemmän varkauden uhriksi joutumista. (Grinshteyn, Whaley & Couture 2020.)

Yksi yleisin turvattomuutta lisäävä tekijä on se, että yksilö on aiemmin joutunut rikoksen uhriksi tai kärsinyt rikoksen seurauksista jollain lailla. Näillä ihmisillä on suurempi todennäköisyys kokea ympäristönsä vaarallisemmaksi ja kokea vahvemmin olevansa uhattuna kuin sellaiset ihmiset, jotka eivät ennen ole kärsineet rikoksista. Rikoksesta kärsineet kokevat usein olevansa haavoittuvaisempia ja uhriksi joutuminen vaikuttaa yksilön ajatusmaailmaan monella tapaa. Uhrin aiempi kokemus siitä, että ”ei minulle voi koskaan käydä mitään” romuttuu, samoin kuin ajatukset sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja siitä, että hyvälle ihmisille tapahtuu hyviä asioita. Tapahtuma voi vaikuttaa yksilön koko omakuvaan ja luottamus sekä itsen, että muihin ihmisiin madaltuu. (Doran & Burgess 2011, 26.)

Vuonna 2019 toteutettiin tutkimus, jossa oli mukana kaksikymmentä Euroopan maata. Tutkimuksen kohteena olivat maiden sisäiset tuloerot, köyhyys ja niiden yhteys turvattomuuden kokemiseen. Tutkimuksessa havaittiin, että isot tuloerot ja köyhyys olivat yhteydessä kohonneeseen turvattomuuteen. Yksilötasolla koulutustaso ja tyytyväisyys

tuloihin vaikuttivat materiaalisten resurssien puutteen ja turvattomuuden yhteyteen sitä nostattamalla. Muut sosiodemografisten tekijöiden vaikutukset jäivät tässä tutkimuksessa kuitenkin melko pieniksi turvattomuuden kokemisen suhteen. (Kujala ym. 2019.)

Suomessa vuonna 2015 tehdyn tutkimuksen perusteella 15 % kyselyn vastaajista koki olonsa turvattomaksi kävellessään yksin pimeällä omalla asuinalueellaan. Eniten turvattomuutta kokivat yksin asuvat sekä lapsettomat pariskunnat. Naiset myös kokivat olonsa huomattavasti turvattomammaksi kuin miehet. Ikäryhmiä vertailtaessa eniten turvattomuutta kokivat 65–80-vuotiaat vastaajat. Koulutusastetta tarkasteltaessa peruskoulun korkeimpana tutkintona suorittaneet kokivat eniten turvattomuutta, ja vähiten turvattomuutta kokivat korkeakoulutetut. (Borg 2015, 37–40.)

Toisen suomalaisen tutkimuksen mukaan asuinpaikka, työtilanne ja koulutustaso olivat ainakin jossain määrin yhteydessä ihmisen mielipiteeseen turvallisuudestaan. Matala koulutustaso ja tuloluokka olivat yhteydessä muun muassa mielipiteeseen, että eduskunta ei pidä riittävästi huolta kansalaisten turvallisuudesta. Tutkimuksessa havaittiin myös, että maaseudulla asuvat suomalaiset kokivat kaupungissa asuvia enemmän turvallisuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä. Kaupunkilaiset myös arvioivat selviytyvänsä erilaisista häiriötilanteista maaseudulla asuvia huonommin. Suomalaisilla oli myös noussut huolestuneisuus siitä, ettei valtio kykene jatkossa turvaamaan kansalaisten toimeentuloa ja turvallisuutta. Turvallisuutta tuotti sen sijaan lähipiiri ja ystävät, työn tuoma vakaa taloudellinen tilanne ja kuuluminen johonkin yhteisöön. (Kekki & Mankkinen 2016, 66–69.)

3 Hyvinvointi

Koettua, eli subjektiivisesta näkökulmasta tarkasteltua hyvinvointia mitataan tutkimuksissa yleensä kysymyksillä kuten ”Miten tyytyväinen olet elämääsi?” ja ”Kuinka onnelliseksi koet itsesi?”. Tällaisia tutkimuksia kutsutaan usein tyytyväisyys- tai onnellisuustutkimuksiksi.

Tutkimuksessa hyvinvointia voidaan tarkastella myös joko yksilön näkökulmasta, eli mikrotasolla, tai sitten yhteiskunnallisella tasolla, jolloin kyseessä on makrotason tarkastelu. Makrotasolla hyvinvointia tutkitaan usein objektiivisesti ja sitä tarkastellaan erilaisten tilastoitujen tietokantojen pohjalta. Hyvinvointia mitataan esimerkiksi maan bruttokansantuotteella ja inhimillisen kehityksen mittarilla, joka koostuu ihmisten keskimääräisestä eliniästä, koulutuksesta ja BKT:stä henkeä kohden. Muita mittareita ovat esimerkiksi useat eri elintasomittarit, jotka tarkastelevat maan terveydenhuoltoa, työllisyys- ja koulutustasoa, asumista, taloutta, turvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Myös kestävä kehitys on viime vuosikymmenen aikana noussut merkittävään rooliin hyvinvoinnin makrotason tarkastelussa. Mikrotasolla taas tarkastelun kohteena ovat yleensä yksilöiden tunteet ja kokemukset, eli keskitytään subjektiiviseen hyvinvointiin. (Hjerppe 2011, 212–216.)

Objektiivisen hyvinvoinnin kehittämiseen ja mittaamiseen on tiukasti yhteydessä myös sosiaalipolitiikka ja hyvinvointivaltio. Suomi kuuluu pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin piiriin, jonka tavoitteena on ollut tasata tuloeroja ja nostaa kansalaisia köyhyydestä ja huono-osaisuudesta ja parantaa kansalaisten työkykyä. Keinoja tähän ovat olleet esimerkiksi maksuton koulutus, ilmainen terveydenhuolto sekä valtion tarjoama sosiaaliturva.

Hyvinvointivaltion lähtökohtana on ollut se, että tiukan paikan tullessa Suomen kansalainen voi tukeutua valtion apuun. 1980-luvulta lähtien toimintatapa on kuitenkin hieman muuttunut, hyvinvointivaltio on pikkuhiljaa muovautunut ehdollisemmaksi ja sosiaalipolitiikan päämääränä on korostunut kansalaisten kouluttaminen kilpailukykyiseksi työvoimaksi. (Brunila, Harni, Saari & Ylöstalo 2021, 23–24.)

Useimmiten ihmiset pitävät onnellisuutta ja elämään tyytyväisyyttä arvossa ja elämän päämääränä. Jonkin verran on myös kyseenalaistettu onnellisuuden merkityksellisyyttä ja tärkeyttä elämässä, mutta suurin osa ihmisistä pitää sitä kuitenkin hyvin tärkeänä.

Subjektiivinen hyvinvointi voidaan määritellä ilon ja onnen kokemiseksi sekä kokonaisvaltaiseksi tyytyväisyydeksi elämään. Myös kokemus, että elämä on hyvää, merkityksellistä ja kannattavaa ovat tärkeitä tekijöitä subjektiivisessa hyvinvoinnissa.

Subjektiivisen hyvinvoinnin tutkimisessa ei keskitytä niinkään siihen, mitä ihmisellä on tai

mitä heidän elämässään on tapahtunut, vaan siihen, mitä ihminen itse ajattelee ja tuntee siitä, mitä hänen elämässään tapahtuu. (Maddux 2018, 3–4.)

Korkea subjektiivinen hyvinvointi on yhdistetty moniin positiivisiin seikkoihin. On todettu, että ihmiset, joilla on korkea subjektiivinen hyvinvointi, ovat usein sosiaalisempia, aktiivisempia, pitävät enemmän itsestään sekä muista ihmisistä, heillä on parempi vastustuskyky ja paremmat konfliktin ratkaisutaidot kuin ihmisillä, joilla on matala subjektiivinen hyvinvointi. Tyytyväisyys elämään ja hyvinvoinnin kokeminen ovat yhteydessä myös pidempään ikään, parempaan terveyteen, luovaan ajatteluun ja korkeamman tulotason saavuttamiseen. Korkea subjektiivinen hyvinvointi on siis yhteydessä useisiin positiivisiin tekijöihin, eivätkä objektiivinen ja subjektiivinen hyvinvointi kulje aina käsi kädessä. Useat hyvätuloiset ja terveet ihmiset voivat olla onnettomia ja useat matalatuloiset ja fyysisesti huonokuntoisemmat ihmiset taas onnellisia ja iloisia. (Maddux 2018, 4.) Näin ollen korkealla subjektiivisella hyvinvoinnilla saattaa siis olla vahvempi yhteys kokonaisvaltaiseen elämään tyytyväisyyteen ja onnellisuuteen kuin pelkällä objektiivisella hyvinvoinnilla.

Suomessa sosiologi Erik Allardt on kehittänyt hyvinvointitutkimusta ja jakanut hyvinvoinnin kolmeen eri osa-alueeseen; elintason, yhteisyysuhteisiin ja itsensä toteuttamiseen (eng. Having, Loving, Being). Elintasoa Allardt on mitannut muun muassa tulotasolla, terveydellä ja asumisen tasolla. Yhteisyysuhteisiin puolestaan kuuluvat ystävien määrä ja kontaktit suvussa, lähiyhteisössä ja järjestötasolla. Itsensä toteuttamista hän on mitannut korvaamattomuudella töissä ja järjestöissä, poliittisella aktiivisuudella, erilaisilla luontoharrastuksilla sekä mietiskelyllä. Allardt on yhdistänyt tutkimuksissaan sekä objektiivista, että subjektiivista hyvinvointia. Objektiivisella tasolla voidaan tarkastella ensin esimerkiksi tulotasoa, ja sen jälkeen subjektiivisesti yksilön tyytyväisyyttä omaan tulotasoonsa. (Hjerpe 2011, 220–221.)

Allardt pyrki lisäämään hyvinvoinnin käsitteeseen, joka aiemmin oli keskittynyt lähinnä materiaalisiin tekijöihin, myös sosiaalisia suhteita ja ihmisten mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen. Materiaalisten tekijöiden, eli koulutuksen, tulojen, asumisen, terveyden ynnä muiden rinnalle lisättiin elämän laadun tarkastelu. Objektiivisten tekijöiden lisäksi tutkimukseen otettiin mukaan asenteet, eli ihmisten oma subjektiivinen näkemys hyvinvoinnistaan. Allardt pohti objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden eroja ja merkittävyyttä hyvinvointitutkimuksessa ja tuli lopulta lopputulokseen, että yhdistää tutkimuksissaan molempia. Elintasoa (having) hän tutki objektiivisesti erilaisilla elintason ja

olosuhteiden mittareilla, ja subjektiivisesti hän tutki lisäksi ihmisten tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä elintasoon ja olosuhteisiin. Yhteisyysuhteita (loving) hän selvitti objektiivisella tasolla sosiaalisilla mittareilla, kuten ystävien ja muiden ihmissuhteiden lukumäärillä, ja subjektiivisella tasolla hän lisäsi tähän ihmisten kokemukset onnellisuudesta ja ihmissuhteista. Itsensä toteuttamista (being) Allardt selvitti objektiivisesta näkökulmasta erilaisilla mittareilla poliittisesta aktiivisuudesta, vapaa-ajan vietosta ja korvaamattomuudesta työpaikalla ja subjektiivisesta näkökulmasta hän tutki näiden lisäksi ihmisten omakantaisia kokemuksia vieraantumisen ja itsenä toteuttamisesta. (Allardt 1995, 126–127.) Allardt siis lisäsi perinteiseen objektiiviseen hyvinvointitutkimukseen subjektiivisen tason ja korosti ihmisten omien kokemusten tärkeyttä.

Hyvinvointitutkimuksessa keskeistä on myös onnellisuuden tarkastelu, ja ne kulkevatkin usein yhdessä subjektiivista hyvinvointia tarkasteltaessa. Myös onnellisuus on jaettu kolmeen eri tasoon, jotka ovat hetkelliset ilon ja onnen tunteet, pysyvämmät tunteet hyvinvoinnista ja tarpeiden tyydyttämisestä sekä kaikista laajin elämän laatua kuvaava taso. Yleinen onnellisuustutkimuksista saatu tutkimustulos on, että ihmiset ovat keksimäärin melko onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä. Mitattaessa onnellisuuden kokemista yhdestä kymmeneen, keskimäärin vastaukset asettuvat 7–8 välille. Näin on etenkin kehittyneissä maissa, mutta tulos on alhaisempi kehitysmaissa ja siirtymätalouksissa. Kehitysmaissa ei kuitenkaan myöskään oloa tunneta keskimäärin onnettomaksi, mutta korkeimpia arvosanoja on huomattavan vähän. (Hjerpe 2011, 222–223.)

Vuonna 2015 Helsingissä tehdyn tutkimuksen mukaan, jossa tutkittiin yksinasuvia helsinkiläisiä, hyvinvointia tuottaviksi tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat perhe ja muut ihmissuhteet, terveys ja luonto. Muita merkittäviä tekijöitä olivat myös muun muassa liikunta, kotoisa ympäristö, hyvä fyysinen kunto ja iloa tuottavat arkiset asiat. Vähiten merkityksellisiksi koettiin puolestaan uskonnon harjoittaminen sekä järjestö- ja vapaaehtoistoiminta, vaikkakin ne olivat niitä harjoittaville vastaajille tyytyväisyyttä lisääviä tekijöitä. (Borg 2015, 15–17.)

Korkean tulotason maissa onnellisuus on korkeammalla tasolla kuin matalamman tulotason maissa. Samoin maiden sisäisissä tutkimuksissa on todettu, että rikkaat ihmiset ovat keskimäärin onnellisempia kuin vähävaraiset kansalaiset. Easterlinin paradoksin mukaan tulotasojen nousu ei kuitenkaan pidemmän päälle lisää onnellisuutta. Ihmisen onnellisuuden taso nousee siis vain tiettyyn pisteeseen saakka tulojen noustessa. Ihmiset myös tottuvat

nopeasti saavuttamaansa korkeaan tulotasoon, jolloin onnellisuus palaa taas entiselle tasolle. Ilmiötä on jossain määrin kuitenkin vaikea tutkia, koska tulotasoja mitataan jatkuvalla skaalalla, eikä sillä varsinaisesti ole rajakattoa, kun taas onnellisuutta mitataan useimmiten asteikolla 1–10. (Hjerpe 2011, 223–224.) Toisin päin katsottuna ihmiset tottuvat ja sopeutuvat myös huono-osaisuuteen ja huonompiin elinoloihin, ja voivat niistä huolimattakin tuntea olonsa tyytyväiseksi ja hyvinvoivaksi (Saari 2015, 200). Vuoden 2015 tutkimuksen mukaan taloudellisesti hyvin toimeentulevat ihmiset arvioivat myös hyvinvointinsa olevan keskimäärin korkeammalla tasolla kuin huonosti toimeentulevat ihmiset. Tyytymättöimpiä elämäänsä olivat pitkään taloudellisesti huonossa tilanteessa olevat vastaajat. (Borg 2015, 24–25.)

Vuonna 2013 Saksassa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että turvattomuuden kokeminen alensi elämään tyytyväisyyttä huomattavasti. Sen sijaan asuinpaikan rikostilastot eivät niinkään olleet yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Turvattomuuden kokeminen saattaa johtaa muun muassa vetäytymiseen ympäröivästä maailmasta ja sosiaalisista suhteista, mikä puolestaan voi johtaa syrjäytymiseen ja siitä taas edelleen rikollisuuteen. Turvallisuus ja elämään tyytyväisyys siis käyvät rinta rinnan ja niiden molempien ollessa matalat, voivat johtaa negatiiviin seurauksiin yksilölle ja yhteiskunnalle. (Hanslmaier 2013.)

Yhdysvaltaistutkimuksen mukaan ihmiset, joiden asuinpaikkakunnalla on korkeammat rikostilastot ovat jossain määrin myös vähemmän tyytyväisiä elämäänsä kuin ihmiset, joiden asuinpaikkakunnalla rikollisuutta on vähemmän. Tutkimuksen lopputulema oli, että rikostilastot vaikuttavat elämään tyytyväisyyteen kuitenkin vain vähän. Oman asuinalueen turvallisuus on merkittävämmässä asemassa suhteessa elämään tyytyväisyyteen kuin paikkakunnan rikostilastot. Turvattomalla asuinalueella asuvat ihmiset olivat jossain määrin tyytymättömämpiä elämäänsä kuin turvallisella asuinalueella asuvat ihmiset, mutta tämäkin ero oli melko pieni, eikä asuinaluekaan siis vaikuta tyytyväisyyteen kovinkaan suuresti. Elämään tyytyväisyyteen kaikista voimakkaimmin oli yhteydessä rikoksen uhriksi joutuminen. Asuntomurron kohteeksi joutuneet vastaajat kokivat elämään tyytyväisyytensä huomattavasti matalammaksi kuin muu vastaajat. (Cohen 2010, 336, 350–351.)

Koettu turvattomuus vaikuttaa hyvinvointiin eri tavoin. Jatkuva ahdistus ja stressi omasta turvallisuudesta voi johtaa esimerkiksi mielenterveysongelmiin. Päinvastoin myös huono terveydentila ja matala hyvinvointi voivat puolestaan johtaa turvattomuuden kokemiseen. Turvattomuus ja hyvinvointi saattavat siis ruokkia toisiaan ja johtaa kehäajatteluun.

Turvallisuuden tunteen puuttuminen saattaa vaikuttaa yksilön käytökseen niin, että hän eristäytyy muista ihmisistä ja ympäröivästä maailmasta. Tämä johtaa syrjäytymiseen, joka puolestaan on myös yhteydessä matalaan hyvinvointiin. Syrjäytyminen voi vaikuttaa myös yksilön taloudelliseen tilanteeseen, jolla on myös negatiivinen vaikutus hyvinvointiin.

(Lorenc ym. 2012, 760.)

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman kohteena on suomalaisten kokeman turvattomuuden yhteys subjektiiviseen hyvinvointiin. Tutkielmassa kartoitetaan, miten turvattomuuden kokeminen vaikuttaa subjektiiviseen hyvinvointiin, sekä tarkastellaan erilaisten sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten koettu turvattomuus on yhteydessä subjektiiviseen hyvinvointiin?
2. Mitkä sosiodemografiset tekijät ovat yhteydessä turvattomuuden kokemiseen?

4.2 Aineisto

Tutkimuksen aineistona toimii Hyvinvointi ja eriarvoisuus Suomessa 2020 -kysely, johon on osallistunut 2700 vastaajaa. Aineisto on kerätty tietokoneavusteisena puhelinhaastatteluna, jossa on hyödynnetty valmiiksi laadittua kyselylomaketta (Kuusela & Laaninen 2021). Kyselylomakkeessa on 12 ydinkysymystä ja 12 taustatietokysymystä. Ydinkysymykset käsittelevät yhteiskunnallisia teemoja, kuten yhteiskunnallista asemaa, psyykkistä hyvinvointia ja yleistä mielialaa, elämään tyytyväisyyttä, luottamusta muihin ihmisiin, taloudellista asemaa ja toimeentuloa, turvattomuuden kokemista ja sosiaaliturvaa. Tähän tutkielmaan on valittu turvattomuuden kokemista ja psyykkistä hyvinvointia sekä elämään tyytyväisyyttä koskevia muuttujia.

Aineiston (Webe 2020) on kerännyt Suomen Kyselytutkimus Oy loppuvuonna 2020. Se kuuluu kolmen kyselytutkimuksen sarjaan ja on niistä tuorein. Kyselytutkimukset ovat osa Eriarvoisuuden torjuminen niukkuuden aikana -hanketta (TITA) ja Eriarvoisuuden interventioiden ja uuden hyvinvointiyhteiskunnan -lippulaivahanketta (INVEST). Tutkimuksia rahoittaa Suomen akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto. Aiemmat aineistot on kerätty vuosina 2016–2018. Aineiston kerääminen tapahtui tietokoneavusteisina puhelinhaastatteluin (CATI). Aineiston otantana käytettiin ositettua otantaa ja sen osiot muodostuivat vastaajien asuttamien maakuntien perusteella. Haastateltavat kerättiin osioista yksinkertaisella satunnaisotannalla. Aineiston otanta koostuu 2700 18–79-vuotiaasta

mannersuomalaisesta vastaajasta. Aineistoon on ehtinyt mukaan myös Covid-pandemia, mikä saattaa vaikuttaa suomalaisten kokemuksiin hyvinvoinnista ja turvallisuudesta ja muuttaa vastauksia verrattuna aiempiin tutkimuksiin. (Kuusela & Laaninen 2021.)

Aineiston teemat käsittelevät vastaajien hyvinvointia, tunteita, onnellisuutta ja eriarvoisuutta, joita tarkastellaan muun muassa iän, sukupuolen, koulutuksen ja muiden elämän osa-alueiden osalta. Aineiston ikäjakauma on hieman vinoutunut, sillä vanhimmat ikäluokat ovat siinä yliedustettuna, mikä heijastuu esimerkiksi koulutuksen ja työllisyyden jakaumiin. (Kuusela & Laaksonen 2021.)

4.3 Muuttajat

Tutkimuksen ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla selitettävä muuttuja on hyvinvointi ja selittävä muuttuja turvallisuus. Tämän asetelman avulla voidaan tutkia, kuinka paljon ja millä tavoin vastaajan turvallisuuden ja turvattomuuden kokemukset vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa. Lisäksi tutkimukseen on valittu sosiodemografisia muuttujia, joiden yhteyttä turvattomuuden kokemiseen tutkitaan. Tässä asetelmassa selitettävänä muuttujana on turvattomuus ja selittävinä sosiaaliset tekijät.

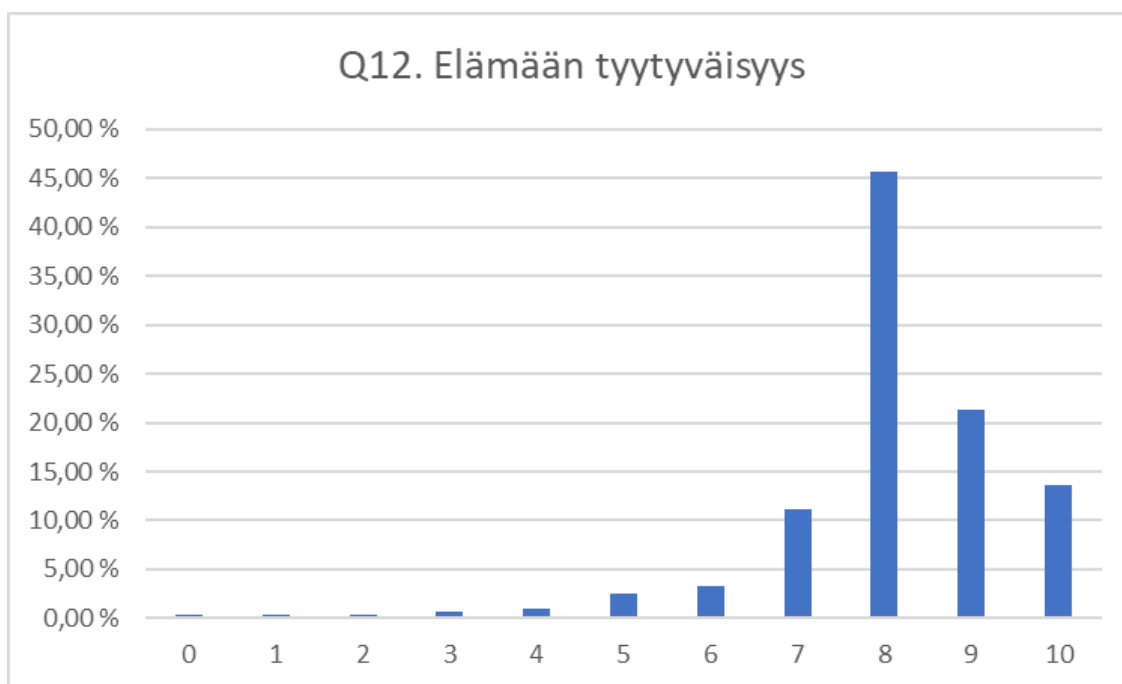
Muuttujina on hyvinvointia koskevia kysymyksiä, jotka kartoittavat vastaajien mielipiteitä omasta hyvinvoinnistaan. Kaikki aineiston kysymykset on kysytty vastaajan itse kokemasta näkökulmasta, eli vastaukset perustuvat vastaajan omaan subjektiiviseen arvioon.

Hyvinvointia koskevat muuttajat käsittelevät mielialaan, psyykkisen hyvinvointiin ja elämään tyytyväisyyteen liittyviä teemoja.

Toiset muuttajat käsittelevät turvallisuuteen liittyviä aiheita. Valitut kysymykset käsittelevät turvallisuuden kokemista, pelkoa joutua erilaisten rikosten uhriksi ja mielipidettä siitä, onko Suomi turvallinen maa. Sosiodemografisiksi muuttujiksi on valittu mukaan sukupuolimuuttuja, muuttuja, jossa kysytään vastaajan talotyyppiä, eli millaisessa asunnossa hän asuu, vastaajan ikä, tulotaso sekä vastaajan korkein suorittama koulutus.

Tarkastellaan ensimmäiseksi muuttujaa Q12, joka mittaa vastaajan subjektiivista elämään tyytyväisyyttä. Muuttuja on valittu, koska esimerkiksi vuoden 2021 Maailman Onnellisuusraportissa on kysytty vastaajan arviota omaan elämään tyytyväisyyteensä asteikolla 0–10. (Helliwell ym. 2021, 16.) Tämän tutkimuksen kysymys on ”Kun ajattelet

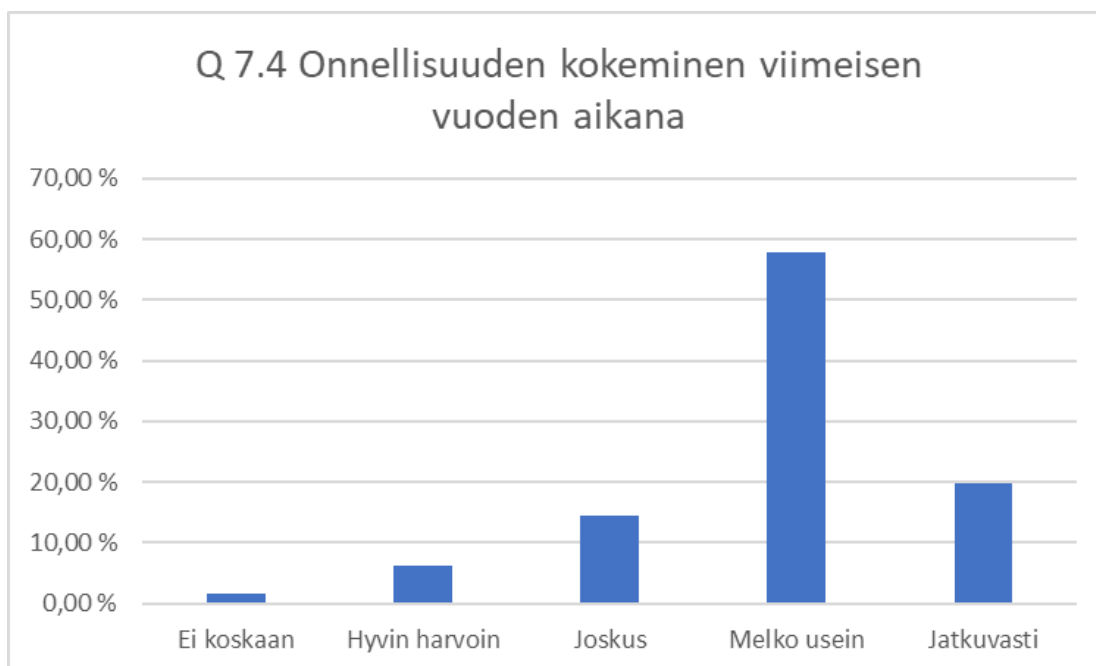
elämäsi nykyään, niin kuinka tyytymätön tai tyytyväinen olet elämäsi kokonaisuutena?” Kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat luku 0–10 välillä, joista nolla tarkoittaa tyytymätöntä ja kymmenen tyytyväistä. Kysymykseen on vastannut 2675 vastaajaa, eli 25 (0,9 %) on jättänyt vastaamatta. Suurin osa vastaajista, 45,7 % on vastannut olevansa elämäänsä tyytyväinen numerolla 8. Vähiten on tullut vastauksia 0-3, jokaisen kohdalla prosenttiluku on 0,3 % eli näitä vastauksia on vastannut yhteensä vain 0,9 % vastaajista. Suurin osa vastaajista on vastannut luvun välillä 8–10, sillä lukuja tältä väliltä on vastannut 80,6 % vastaajista. Lukuja välillä 0–7 on vastannut 19,4 %, jonka jälkeen kumulatiivinen prosentti hyppää huomattavasti, sillä numeron 8 kohdalla se on 65,1 %. Tästä voidaan havaita, että suurin osa vastaajista on melko tyytyväisiä elämäänsä.

Kuvio 1: Q12. ”Kun ajattelet elämäsi nykyään, niin kuinka tyytyväinen tai tyytymätön olet elämäsi kokonaisuutena?” Asteikolla 0-10, jossa 0=Tyytymätön ja 10=Tyytyväinen. (Webe 2020.)

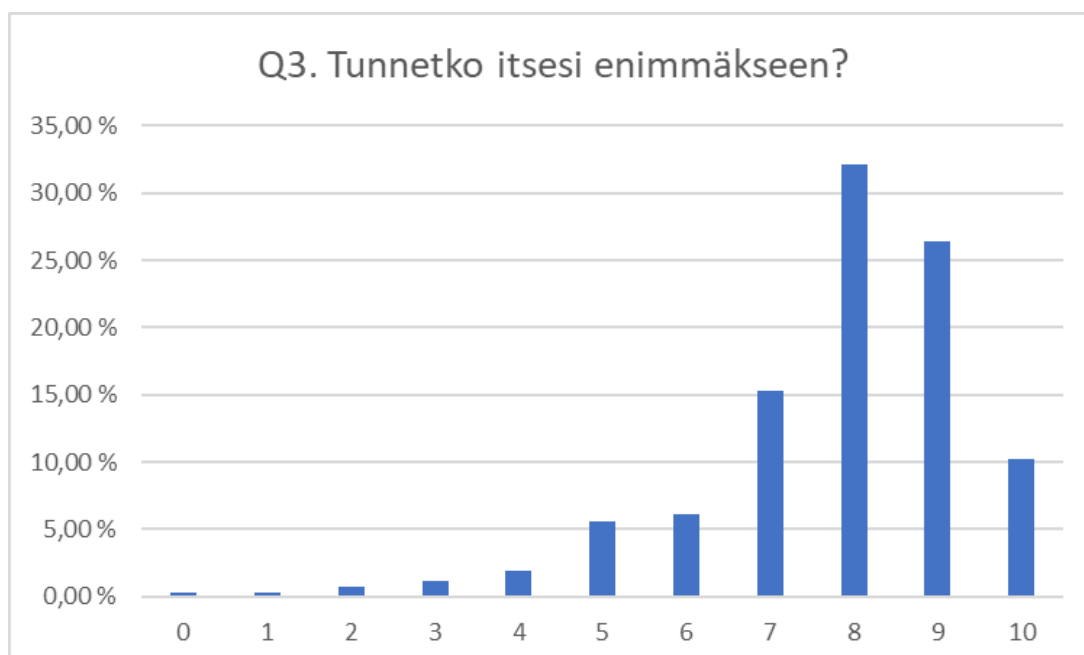
Seuraavaksi tarkastellaan toisen selitettävän muuttujan Q7.4. ”Kuinka usein olet tuntenut itsesi viimeisen 12 kuukauden aikana onnelliseksi?” jakaumaa. Kysymykseen on vastannut 2694 vastaajaa, eli kuusi (0,2 %) on jättänyt vastaamatta. ”Ei koskaan” on vastannut 1,7 %, ”Hyvin harvoin” 6,2 %, ”Joskus” 14,5 %, ”Melko usein” 57,8 % ja ”Jatkuvasti” 19,8 %. Suurin osa vastaajista on siis kokenut olonsa onnelliseksi viimeisen vuoden aikana melko

usein. Vastaukset painottuvat siis niin, että onnellisuutta koetaan enemmän suhteellisen useasti kuin harvoin.

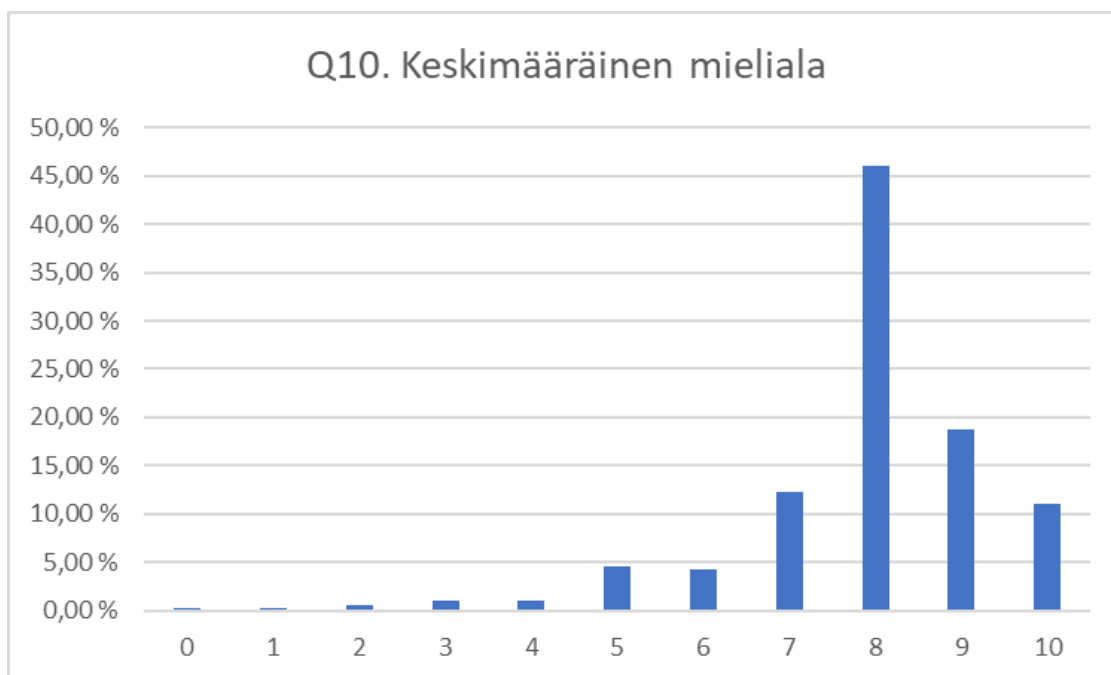
Kuvio 2: Q7.4. ”Kuinka usein olet tuntenut itsesi viimeisten 12 kuukauden aikana onnelliseksi?” (Webe 2020.)

Seuraava selitettävä muuttuja on Q3. ”Tunnetko itsesi enimmäkseen?” asteikolla 0–10, jossa 0 on ”Alakuloinen” ja 10 ”Hyväntuulinen”. Kysymykseen on jättänyt vastaamatta 2 vastaajaa. Eniten on tullut vastausta numero 8 (32,1 %) ja vähiten vastauksia 0-2, joita on kutakin vastannut alle prosentti vastaajista. Suurin osa vastauksista painottuu välille 7–10, sillä vastaajista jopa 84 % on valinnut vastaukseksi arvon tältä väliltä. Tästä voidaan päätellä, että suurin osaa vastaajista tuntee olonsa melko hyväntuuliseksi yleisesti ottaen.

Kuvio 3: Q3. ”Tunnetko itsesi enimmäkseen?” Asteikolla 0-10, jossa 0=Alakuloiseksi ja 10=Hyväntuuliseksi. (Webe 2020.)

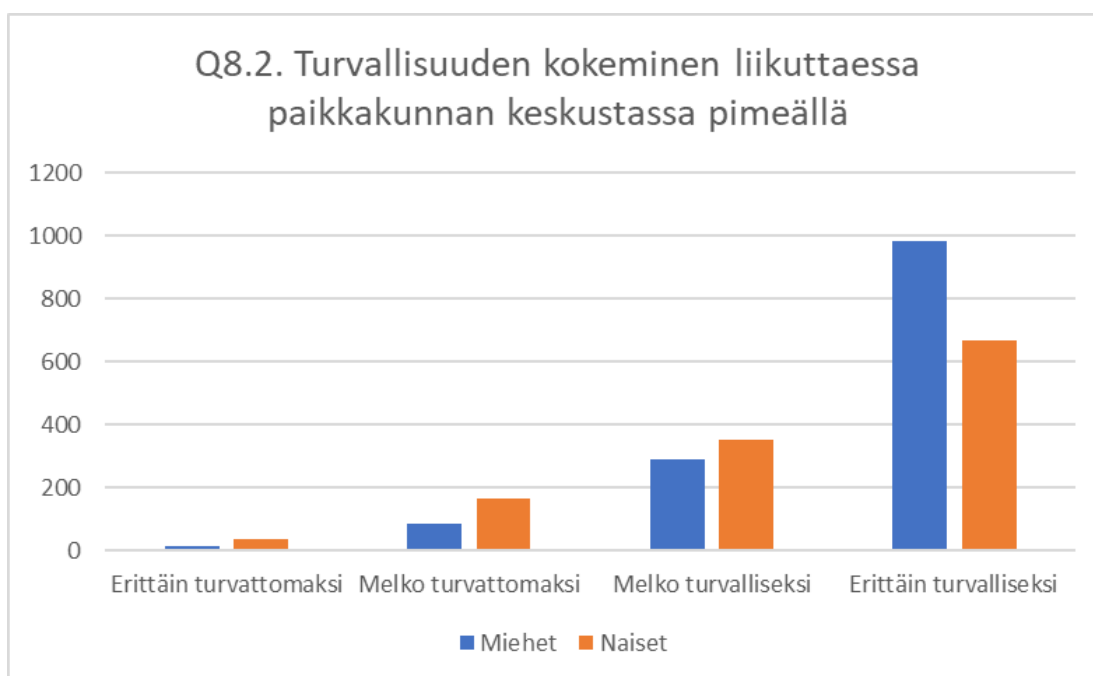
Viimeinen hyvinvointimuuttuja on Q10 ”Millaiseksi kuvaat keskimääräistä mielialaasi nykyään?” asteikolla 0–10, jossa 0 on ”Hyvin kielteinen” ja 10 ”Hyvin myönteinen”. Tähän kysymykseen on jättänyt vastaamatta 10 vastaajaa (0,4 %). Vastaajista suurin osa, eli 46,1 % on vastannut arvon 8. Vähiten on vastattu arvoja 0–4, niitä on vastattu yhteensä 3,3 %. Suurin osa vastaajista tähän kysymykseen on vastannut arvon seitsemän ja kymmenen välillä, sillä 88,1 % on vastannut luvun tältä väliltä. Vastaajat ovat siis olleet keskimäärin mielialaltaan selkeästi enemmän myönteisiä kuin kielteisiä.

Kuvio 4: ”Q10. Millaiseksi kuvaat keskimääräistä mielialaasi nykyään?” Asteikolla 0-10, jossa 0=Hyvin kielteinen ja 10=Hyvin myönteinen. (Webe 2020.)

Seuraavaksi tarkastellaan muuttujia, jotka käsittelevät vastaajien kokemaa turvattomuutta. Muuttuja Q8 on ”Kuinka turvalliseksi tunnet olosi liikkuessasi yksin pimeään tultua...” alakysymyksillä Q8.1 ”omalla asuinalueellasi?” ja Q8.2 ”paikkakuntasi keskustassa?”. Omalla asuinalueella suurin osa vastaajista, 74,5 % on vastannut ”Erittäin turvalliseksi” ja vähiten on tullut vastauksia ”Erittäin turvattomaksi” (1,3 %). Kysymys liikkumisen turvallisuuden kokemisesta vastaajan paikkakunnan keskustassa pimeällä eroaa hieman

edellisestä, sillä vaikka siinäkin eniten on ”Erittäin turvalliseksi” vastauksia, on prosenttiluku vaihtoehdon kohdalla yli kymmenen prosenttiyksikköä pienempi (63,7 %). Tässäkään kysymyksessä ei ”Erittäin turvattomaksi” vastauksia juurikaan ole (1,9 %), mutta ”Melko turvattomaksi” ja ”Melko turvalliseksi” vastauksia on hieman enemmän, molemmat ovat suurin piirtein viisi prosenttiyksikköä suuremmat kuin kysymyksessä Q8.1. Kun tarkastellaan muuttujan jakautumista sukupuolten välillä, havaitaan jakaumissa jonkin verran eroja. Naisista 65,7 % on tuntenut olonsa erittäin turvalliseksi liikkueensa omalla asuinalueellaan, kun taas miehistä näin on vastannut 82,4 %. Asunpaikkakuntansa keskustassa taas vain 54,6 % naisista tuntee olonsa täysin turvalliseksi ja miehistä 71,8 %.

Kuvio 5: Q8.2. "Kuinka turvalliseksi tunnet olosi liikkueessasi yksin pimeän tultua paikkakuntasi keskustassa?" Taulukossa näkyy sukupuolten frekvenssijakauma. (Webe 2020.)

Toinen turvattomuusmuuttuja on Q11 ”Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Käytä arvioinnissasi asteikkoa viidestä yhteen, joissa 5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä”. Kysymyksessä on pyydetty vastaajaa pohtimaan, ovatko he kokeneet viimeisen vuoden aikana pelkoa Q11.1 ”Pahoinpitelyn uhriksi joutumista”, Q11.2 ”Seksuaalisen ahdistelun tai -väkivallan uhriksi joutumista”, Q11.3 ”Asuntomurron uhriksi joutumista”, Q11.4 ”Varkauden uhriksi joutumista” ja Q11.5 ”Ilkivallan uhriksi joutumista”. Mukana on myös muuttuja Q11.6, jossa vastaajaa on pyydetty arvioimaan väitettä ”Suomi on turvallinen maa”.

Kaikkien eri rikosten uhriksi joutumisen pelkoa koskevissa kysymyksissä eniten oli vastattu vaihtoehtoa ”Täysin eri mieltä”. Eniten pelättiin ilkeiden ja varkauden uhriksi joutumista, joissa ensimmäisessä vastauksia ”osittain samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” oli yhteensä 15 % ja toisessa 14,5 %. Ehkä hieman yllättäenkin, sillä viime aikoina tuntuu yleisessä keskustelussa nousseen entistä enemmän esille naisten kokema seksuaalinen ahdistelu, vähiten pelättiin seksuaalisen ahdistelun tai- väkivallan uhriksi joutumista, sillä siihen 92,1 % oli vastannut ”täysin eri mieltä” ja samaa mieltä täysin ja osittain oli ollut yhteensä vain 2,3 %. Toiseksi vähiten pelättiin pahoinpitelyn uhriksi joutumista ja puoliväliin sijoittui pelko asuntomurron uhriksi joutumisesta. Eniten koettiin siis pelkoa sellaisia uhkia kohtaan, jotka kohdistuvat oman hengen vaarantumisen sijaan omaisuuteen. Omaisuusrikoksia pelättiin siis tämän kyselyn mukaan selvästi enemmän kuin omaan henkeen ja turvallisuuteen kohdistuvia rikoksia.

Taulukko 1: Q11. "Jos ajattelette erilaisten rikosten uhriksi joutumista, niin oletteko viimeisen vuoden aikana pelänneet...". Vastausvaihtoehdot ovat 1=Täysin eri mieltä, 2=Osittain eri mieltä, 3=Ei samaa eikä eri mieltä, 4=Osittain samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä. (Webe 2020.)

Q 11. Pelon kohteet viimeisen vuoden aikana					
	1	2	3	4	5
Pahoinpitely	84,9 %	7,3 %	2,9 %	3,7 %	1,2 %
Seksuaaliväkivalta	92,1 %	3,9 %	1,7 %	1,6 %	0,7 %
Asuntomurto	64,4 %	17,9 %	6,4 %	10,3 %	1 %
Varkaus	60,8 %	17,7 %	6,9 %	13,2 %	1,3 %
Ilkivalta	59,9 %	18 %	7,1 %	13,6 %	1,4 %

Väittämään Q11.6 ”Suomi on turvallinen maa” oli 52,7 % vastannut ”Täysin samaa mieltä” ja 32,8 % ”Osittain samaa mieltä”. Vastaajista 5,8 % eivät ajatelleet Suomen olevan turvallinen maa.

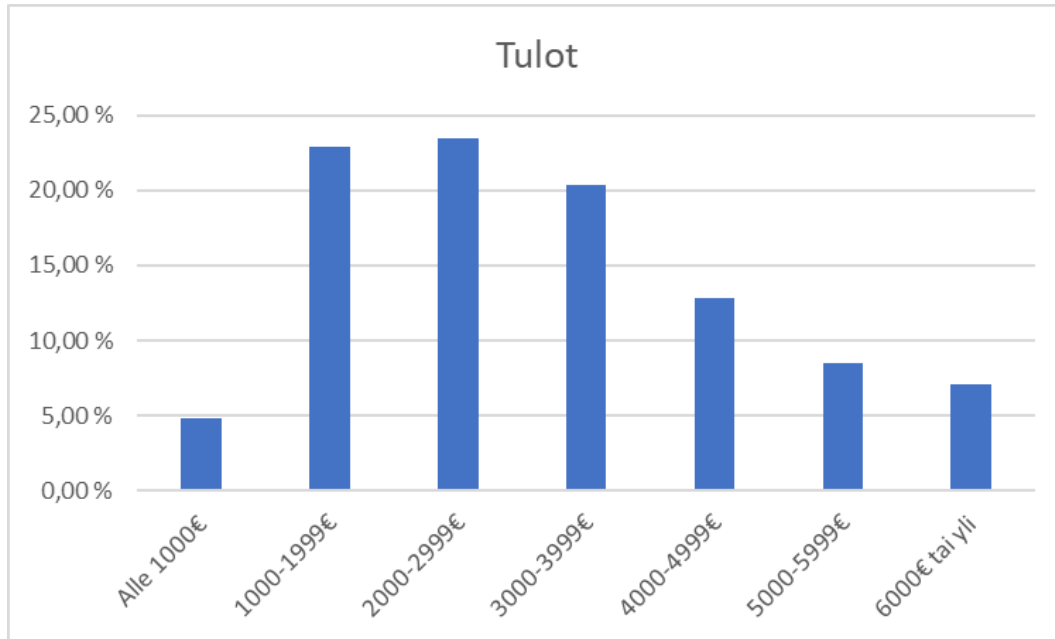
Lopuksi tarkastellaan sosiodemografisia muuttujia, joiden yhteyttä tutkitaan turvattomuuden kokemiseen. Ensimmäinen taustamuuttuja on T2, eli sukupuoli. Aineiston otanta muodostuu 2700 vastaajasta, joista 1403 on miehiä ja naisia 1297. Miehiä on siis vastannut kyselyyn pieni enemmistö, sillä 52 prosenttia vastaajista on miehiä ja 48 naisia. Ero on kuitenkin melko pieni ja sukupuolimuuttuja on jakautunut melko tasan.

Seuraava taustamuuttuja on ikä. Ikä on luokiteltu aineistossa kuuteen luokkaan. Ensimmäisestä luokasta, 15–24-vuotiaista, kyselyyn on vastannut 2,4 prosenttia, 25–34-vuotiaista 7,7 prosenttia, 35–44-vuotiaista 13,5 prosenttia, 45–54-vuotiaista 9,9 prosenttia, 55–64-vuotiaista 11,4 prosenttia ja viimeisestä luokasta, eli 65–79-vuotiaista 55 prosenttia. Selkeä enemmistö vastaajista on siis ollut eläkeikäisiä.

Seuraava taustamuuttuja T7 käsittelee talotyyppiä, jossa vastaaja asuu. Kysymykseen on vastannut 2688 vastaajaa, eli 12 (0,4 %) on jättänyt vastaamatta kysymykseen. Kyselyyn vastanneista suurin osa, 53,1 % on vastannut asuvansa omakotitalossa, toiseksi eniten vastaajia asui kerrostalossa 25,5 %, kolmanneksi rivitalossa 16 %, paritalossa 3,8 % ja vaihtoehdon ”Muu” oli vastannut 1,2 %. Tästä voidaan päätellä, että suurin osa vastaajista, eli omakotitaloissa asuvat henkilöt eivät asu kaupungin keskustassa, sillä omakotitaloalueet ovat yleensä keskittyneet enemmän kaupungin laitamille ja taajamiin. Tämä on hyvä ottaa huomioon, kun tarkastellaan muuttujaa Q8, joka käsittelee turvattomuuden kokemista kaupungin keskustassa ja omalla asuinalueella.

Malliin on otettu mukaan myös muuttuja T8 Koulutusaste. Vastaajista eniten oli ollut ammatillisen koulutuksen käyneitä (52,2 %) ja vähiten oli pelkästään lukion käyneitä (3,4 %). Enintään kansakoulun, keski- tai peruskoulun käyneitä oli 15,8 prosenttia, alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita 16 prosenttia ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita 12,6 prosenttia.

Viimeinen malliin mukaan otettu sosiodemografinen muuttuja mittaa vastaajan tuloja. Tulot luokiteltiin tässä tutkimuksessa seitsemään eri tuloluokkaan, joista alin luokka vastaa alle tuhannen euron kuukausituloja ja ylin yli kuuden tuhannen euron kuukausituloja. Alin kyselyssä vastattu kuukausitulo oli nolla euroa ja ylin 38 tuhatta euroa. Näin ollen muuttujan skaala on siis ollut hyvin laaja, mutta alkuperäistä tulomuuttujaa tarkastellessa voitiin havaita, että kumulatiivisen prosentin mukaan noin 95 prosenttia vastaajista oli tienannut kuussa alle 6000 euroa, joten viimeiseen luokkaan otettiin mukaan kaikki vastaukset välillä 6000–38000 euroa. Alla on uudelleen luokitellun tulomuuttujan pylväsdiagrammi.

Kuvio 6: Vastajien tuloluokat (Webe 2020).

4.4 Menetelmät

Tämän tutkimuksen aineistoa analysoidaan kvantitatiivisten, eli määrällisten menetelmien avulla. Kvantitatiivinen tutkimus keskittyy kohteen mitattaviin, numeerisiin ominaisuuksiin. Se havainnoi muuttujien välisiä suhteita ja eroja. Muuttujat voivat olla melkein mitä tahansa kohdetta luonnehtivia numeerisin menetelmin mitattavia asioita, kuten henkilön pituus, ikä, mielipide, ammatti tai muu vastaava. Määrällisillä tutkimusmenetelmillä pyritään yleensä vastaamaan kysymyksiin kuten ”kuinka usein”, ”miten paljon”, ”kuinka moni” ja niin edelleen. Näin ollen tutkimuksen tuottamat ja sen tulokset ovat numeerisia tai tutkimuksen tekijä muuntaa ne numeeriseen, mitattavaan muotoon. Tulokset esitetään yleensä numeroina, eli erilaisina tilastotieteellisinä tunnuslukuina ja keskilukuina, joita tulkitaan ja avataan sanalliseen muotoon. Määrällinen aineisto kerätään yleensä esimerkiksi kysely- ja haastattelulomakkeilla tai havainnoimalla, eli tarkkailemalla tutkimuksen kohdetta. (Vilka 2007, 13–14.) Tässä tutkimuksessa analysoidaan valmiiksi kerättyä tutkimusaineistoa, joka on kerätty tietokoneavusteisen puhelinhaastattelun avulla.

Kvantitatiivisiksi menetelmiksi on valittu kaksi eri regressioanalyysia, lineaarinen ja logistinen. Regressioanalyysin avulla voidaan mitata muuttujien välistä yhteyttä ja riippuvuussuhdetta. Analyysillä voidaan myös tarkastella, kuinka paljon toisen muuttujan

arvojen muuttuminen, esimerkiksi pieneneminen tai suureneminen, vaikuttaa toisen muuttujan arvoihin. Regressioanalyysi on siis matemaattinen malli, jonka avulla voidaan tarkastella erilaisia riippuvuussuhteita. Se on näin ollen pätevämpi ja monipuolisempi tapa tutkia eri muuttujien välisiä suhteita kuin yksinkertainen korrelaatioanalyysi. Korrelaatioanalyysillä voidaan tarkastella kahden muuttujan välistä yhteisvaihtelua, mutta sen avulla ei voida tarkastella suoraan muuttujien välisiä riippuvuussuhteita, vaan sitä varten tarvitaan matemaattinen malli, kuten regressioanalyysi. Se laatii erilaisia ennusteita, joiden avulla voidaan laskea miten paljon toisen tutkimuksessa olevan muuttujan arvojen muuttuminen vaikuttaa toisen muuttujan arvoihin. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 236.)

Lineaarinen regressioanalyysi on yksi yleisimmin käytettyjä regressioanalyysijä.

Regressiosuora mallintaa kahden eri muuttujan välistä lineaarista yhteyttä. Se on monikäyttöinen, sillä useat eri ilmiöt niin yhteiskunnassa kuin luonnontieteissäkin ovat melko tarkasti mallinnettavissa lineaarisen mallin avulla. (Nummenmaa ym. 2014, 237.)

Regressioanalyysillä pystytään tarkastelemaan joko yhden, tai usean muuttujan vaikutusta tutkittavaan, eli selitettävään muuttujaan ja se on näin ollen monipuolinen analyysitapa tutkia useiden muuttujien välisiä kausaalisuhteita. (KvantiMOTV 2008.)

Regressioanalyysissä tarkastellaan regressiosuoraa ja regressiokerrointa. Regressiosuora osoittaa tutkittavien muuttujien välisen yhteyden voimakkuuden. Jos suora menee ylöspäin, on yhteys positiivinen, ja jos se laskee alas, on yhteys negatiivinen. Mitä lähemmäs suora menee vaakatasoa, sitä heikompi yhteys mitattavilla muuttujilla on. Regressiokerroin on regressiosuoran kulmakerroin. Jos kerroin saa positiivisen arvon, on suora nouseva, ja jos taas negatiivisen, on suora laskeva. Regressiokerroimen ollessa nolla, ei tutkittavien muuttujien välillä ole lineaarista yhteyttä. (KvantiMOTV 2008.)

Logistinen regressioanalyysi on erityistyyppi tavalliselle regressioanalyysille. Sitä hyödynnetään, kun tutkittava muuttuja voi saada vain kaksi eri arvoa. Selitettävä muuttuja voi olla valmiiksi kaksiluokkainen, tai se voidaan koodata sellaiseksi. Logistinen regressioanalyysi ei pyri ennustamaan määriä, vaan keskittyy todennäköisyyksiin. Se siis mittaa, millä todennäköisyydellä tutkittava asia tapahtuu tai pätee. Näin ollen logistisen regressioanalyysin tuloksista voidaan päätellä, vaikuttavatko selittävät muuttujat tapahtuman todennäköisyyteen ja millä vahvuudella. (KvantiMOTV 2009.) Tässä tutkimuksessa

turvattomuuden ja sosidemografisten tekijöiden yhteyttä mitataan logistisella regressioanalyysillä, sillä osa muuttujista ei soveltunut lineaariseen regressioanalyysiin. Suurin osa muuttujista on muunnettu kaksiluokkaisiksi.

4.5 Tutkimusetiikka

Tieteellisen tutkimuksen, jonka kohteena ovat ihmiset, on sitouduttava noudattamaan tiettyjä tutkimuseettisiä periaatteita, jotka on asettanut Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK. Suomessa laadittiin vuonna 2009 kansallinen ohjeistus humanistisille, yhteiskuntatieteellisille ja käyttäytymistieteellisille tutkimuksille, joita kymmenen vuotta myöhemmin olivat sitoutuneet noudattamaan lähes kaikki Suomen yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Vuonna 2019 uudistettu ohjeistus on edellistä laaja-alaisempi ja sitä tulee noudattaa kaikissa tieteellisissä tutkimuksissa, jotka kohdistuvat ihmisiin, tai joissa tutkimusmenetelminä ovat ihmistieteelliset keinot. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 4.)

Ihmisiin kohdistuvassa ja ihmistieteellisiä tutkimusmenetelmiä käytettäessä on aina kunnioitettava tutkittavien yksilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Nämä perustuslain mukaiset oikeudet ovat oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, sananvapauteen, uskonnonvapauteen, liikkumisvapauteen, omaisuuden suojaan ja oikeus yksityisyyteen. Tutkimuksen tekijän on myös kunnioitettava kulttuuriperintöä sekä luontoa. Tutkijan tulee myös suorittaa tutkimus niin, että tutkimuksesta ei aiheudu merkittäviä riskejä, haittoja tai vahinkoja tutkimuskohteille, -ihmisille tai -yhteisöille. (TENK 2019, 7.)

Tässä tutkimuksessa on aineistonkeruumenetelmänä käytetty puhelinhaastattelua, johon on osallistunut 2700 vastaajaa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sääntöjä noudattaen (TENK 2019, 8–9) kaikilla tutkimukseen osallistuneilla on ollut oikeus joko osallistua tai kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, eli tutkimukseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Tutkimuksen on voinut myös keskeyttää milloin tahansa tutkimuksen aikana ja siihen suostumisen on voinut myös peruuttaa milloin vain. Tutkimukseen osallistuneilla henkilöillä on myös ollut oikeus tietoon tutkimuksen toteutustavoista, sen sisällöstä sekä tutkimuksessa

hyödynnettyjen henkilötietojen käsittelystä. Osallistujia on myös informoitu tutkimuksen tavoitteista ja mahdollisista riskeistä tai haitoista.

Myös tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja on käsitelty TENK:in säännösten mukaisesti. Henkilötiedoilla viitataan kaikkiin tietoihin, jotka liittyvät tunnistettavaan henkilöön. Henkilötietoja on käsitelty ja säilytetty laillisin käsittelyperustein ja siinä on määritelty eri tahojen roolit. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa on yksilöidysti määritelty henkilötietojen käyttötarkoitus. Heti, kun henkilötietoja ei ole enää tarvittu tutkimuksessa ja sen toteuttamisessa, on ne poistettu aineistosta. Tutkimukseen osallistuneita ihmisiä on informoitu heidän henkilötietojensa käsittelystä ja heidän oikeuksistaan. Tutkimuksessa on otettu huomioon osallistujien yksityisyys ja sitä suojellaan tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimus julkaistaan niin, ettei siihen osallistuneita henkilöitä eikä henkilötietoja tunnisteta. (TENK 2019, 12–13.)

5 Tutkimustulokset

Tarkastellaan ensin turvattomuutta käsittelevien muuttujien yhteyttä hyvinvointiin. Yhteyttä on tutkittu lineaarisella regressioanalyysillä SPSS-ohjelmiston avulla. Mallista on vakioitu pois mahdolliset tuloksiin vaikuttavat tekijät, kuten sukupuoli, ikä, tulot, vastaajan maakunta, koulutustaso ja työmarkkina-asema. Alla olevassa taulukossa nähdään turvattomuutta käsittelevien selittävien muuttujien, jotka on esitelty kappaleessa 4.2 *Muuttujat*, yhteys selitettävään muuttujaan ”Q10. Millaiseksi kuvaat keskimääräistä mielialaasi nykyään asteikolla 0–10”.

Taulukko 2: Turvattomuuden kokemisen yhteys keskimääräiseen mielialaan.

Selittävät muuttujat	B	SE	95 % luottamusvälit		Selitysaste
			Alin	Ylin	
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa omalla asuinalueella	.355***	.054	.249	.461	.067
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa keskustassa	.264***	.046	.173	.354	.063
Pahoinpitelyn pelko	-.175***	.041	-.256	-.094	.053
Seksuaaliväkivallan pelko	-.128*	.057	-.240	-.017	.046
Asuntomurron pelko	-.156***	.032	-.219	-.093	.055
Varkauden pelko	-.177***	.029	-.234	-.119	.061
Ilkivallan pelko	-.209***	.029	-.266	-.152	.068
Suomi turvallinen maa	.232***	.037	.160	.305	.063

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Tulokset yhteensä kahdeksasta regressiomallista

Kaikissa malleissa on vakioitu ikä, sukupuoli, tulot, asuinpaikka, koulutustaso ja työmarkkinastatus

Taulukosta havaitaan, että olonsa kokeminen turvalliseksi liikuttaessa etenkin omalla asuinalueella, on yhteydessä keskimäärin parempaan mielialaan. Puolestaan etenkin ilkivallan kohteeksi joutumisen pelko on yhteydessä keskimääräisesti huonompaan mielialaan. Suomen kokeminen turvalliseksi maaksi on myös yhteydessä parempaan mielialaan. Nämä yhteydet ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä, (tosin seksuaaliväkivallan yhteys huonompaan

mielialaan on merkitsevyydeltään vain merkitsevä). Kaikkien eri rikosten uhriksi joutumisten pelko on yhteydessä huonompaan mielialaan, kun taas turvallisuuden kokeminen liikuttaessa yksin pimeällä on yhteydessä parempaan mielialaan, kuten myös sen kokeminen, että Suomi on turvallinen maa.

Taulukko 3: Turvattomuuden kokemisen yhteys hyväntuulisuuden tai alakuloisuuden kokemiseen.

Selittävät muuttajat	B	SE	95 % luottamusvälit		Selitysaste
			Alin	Ylin	
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa omalla asuinalueella	.404***	.059	.289	.519	.068
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa keskustassa	.258***	.050	.160	.356	.057
Pahoinpitelyn pelko	-.192***	.044	-.279	-.105	.054
Seksuaaliväkivallan pelko	-.141*	.061	-.261	-.021	.047
Asuntomurron pelko	-.152***	.035	-.220	-.084	.054
Varkauden pelko	-.156***	.032	-.218	-.094	.056
Ilkivallan pelko	-.194***	.031	-.256	-.133	.063
Suomi turvallinen maa	.229***	.040	.150	.307	.060

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Tulokset yhteensä kahdeksasta regressiomallista

Kaikissa malleissa on vakioitu ikä, sukupuoli, tulot, asuinpaikka, koulutustaso ja työmarkkinastatus

Taulukosta 4 voidaan havaita, että vahvimmin hyväntuuliseksi itsensä kokemiseen oli yhteydessä se, että vastaaja tunsi olonsa turvalliseksi liikkueensa pimeällä omalla asuinalueellaan. Samoin kuin taulukossa 3, erilaisten rikosten uhriksi joutuminen oli yhteydessä alakuloisuuden kokemiseen, kun taas turvallisuuden kokeminen yksin liikuttaessa pimeällä sekä Suomen kokeminen turvalliseksi maaksi olivat yhteydessä hyväntuulisuuteen. Vahvimmin alakuloisuuteen oli yhteydessä pelko joutua pahoinpitelyn tai ilkivallan uhriksi. Kaikki muut tulokset olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä, mutta pelko seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisesta oli merkitsevä vain 95 % tasolla.

Taulukko 4: Elämään tyytyväisyyden yhteys koettuun turvattomuuteen.

Selittävät muuttujat	B	SE	95 % luottamusvälit		Selitysaste
			Alin	Ylin	
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa omalla asuinalueella	.251***	.050	.153	.349	.110
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa keskustassa	.133**	.042	.049	.216	.104
Pahoinpitelyn pelko	-.200***	.038	-.274	-.126	.105
Seksuaaliväkivallan pelko	-.128*	.052	-.230	-.026	.095
Asuntomurron pelko	-.150***	.029	-.208	-.093	.104
Varkauden pelko	-.140***	.027	-.192	-.087	.104
Ilkivallan pelko	-.149***	.027	-.201	-.096	.107
Suomi turvallinen maa	.288***	.034	.222	.355	.125

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Tulokset yhteensä kahdeksasta regressiomallista

Kaikissa malleissa on vakioitu ikä, sukupuoli, tulot, asuinpaikka, koulutustaso ja työmarkkinastatus

Taulukosta 5 huomataan, että muuttujista vahvin yhteys elämään tyytyväisyyteen oli sillä, että vastaaja kokee Suomen olevan turvallinen maa. Samoin turvallisuuden kokeminen liikuttaessa yksin pimeällä sekä asuinpaikkansa keskustassa, että omalla asuinalueellaan oli yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Sen sijaan, kuten olettaa saattaa, erilaisten rikosten uhriksi joutumisen pelko oli yhteydessä matalampaan elämään tyytyväisyyteen. Vahvimmin yhteydessä matalaan elämään tyytyväisyyteen oli pelko joutua pahoinpitelyn uhriksi. Kaikkien muiden muuttujien kohdalla tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä, mutta turvallisuuden kokeminen liikuttaessa omalla asuinalueella on vain merkitsevä, ja seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisen pelko on merkitsevä 95 % tasolla.

Taulukko 5: Turvattomuuden kokemisen yhteys onnellisuuden kokemiseen viimeisen vuoden aikana.

Selittävät muuttujat	B	SE	95 % luottamusvälit		Selityaste
			Alin	Ylin	
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa omalla asuinalueella	.192***	.032	.129	.254	.042
Turvallisuuden kokeminen liikuttaessa keskustassa	.230***	.027	.177	.282	.058
Pahoinpitelyn pelko	-.115***	.024	-.162	-.068	.035
Seksuaaliväkivallan pelko	-.088**	.033	-.153	-.023	.027
Asuntomurron pelko	-.079***	.019	-.115	-.042	.032
Varkauden pelko	-.094***	-.017	-.127	-.060	.038
Ilkivallan pelko	-.115***	.017	-.148	-.082	.046
Suomi turvallinen maa	.175***	.022	.133	.217	.055

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Tulokset yhteensä kahdeksasta regressiomallista

Kaikissa malleissa on vakioitu ikä, sukupuoli, tulot, asuinpaikka, koulutustaso ja työmarkkinastatus

Taulukossa 6 tarkastellaan onnellisuuden kokemisen yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Voidaan havaita, että vahvimmin onnellisuuden kokemiseen on yhteydessä se, että vastaaja on tuntenut olonsa turvalliseksi liikkuttaessa yksin pimeällä paikkakuntansa keskustassa. Myös turvallisuuden tunne liikuttaessa yksin pimeällä omalla asuinalueella sekä Suomen kokeminen turvalliseksi maaksi ovat yhteydessä onnellisuuden kokemiseen. Kyseisessä astelemassa rikosten uhriksi joutumisen pelko ei ole kovin voimakkaassa yhteydessä onnellisuuden kokemiseen. Kuitenkin kaikkien rikosten uhriksi joutumisen pelko on yhteydessä matalampaan onnellisuuden kokemiseen, eniten pahoinpitelyn ja ilkivallan uhriksi joutumisen pelko, joskaan eivät nekään kovin voimakkaasti. Tässä mallissa kaikkien muiden muuttujien kohdalla tulokset ovat olleet erittäin tilastollisesti merkitseviä, mutta seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisen pelko on tilastollisesti vain merkitsevä.

Kaiken kaikkiaan voidaan huomata, että esimerkiksi muuttuja Q11.2, eli seksuaaliväkivallan pelko on kaikissa taulukoissa p-arvoltaan joko <0,05 eli tilastollisesti merkitsevä 95 % tasolla tai p<0,01 eli tilastollisesti merkitsevä 99 % tasolla, kun taas melkein kaikki muut muuttujat ovat kaikissa taulukoissa p<0,001 eli tilastollisesti erittäin merkitseviä. Tähän vaikuttaa

luultavasti se, että kuten jo muuttujia tarkasteltaessa huomattiin, hyvin harva kyselyyn vastanneista on kokenut seksuaaliväkivallan pelkoa. Tämä voi johtua siitä, että aineisto on ikäjakaumaltaan hyvin vinoutunut, sillä yli puolet vastaajista on yli 65-vuotiaita.

Seuraavaksi alla ovat tulokset, joissa tarkastellaan sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä turvattomuuteen. Kaikki turvattomuusmuuttujat on ensin muunnettu kaksiluokkaisiksi. Esimerkiksi muuttuja ”Entä kuinka turvalliseksi olet tuntenut itsesi liikkuessasi yksin pimeällä omalla asuinalueellasi?” vaihtoehdot on yhdistetty niin, että vaihtoehdot ”erittäin turvattomaksi” ja ”melko turvattomaksi” on ”turvattomaksi” ja ”melko turvalliseksi” ja ”erittäin turvalliseksi” on luokiteltu luokkaan ”turvalliseksi”. Logistisessa regressioanalyysissä muuttuja on myös käännetty niin, että se mittaa olon turvalliseksi eikä turvattomaksi kokemista, jotta se sopii paremmin asetelmaan. Logistisessa regressioanalyysissä tarkastellaan odds ratioita, eli todennäköisyyksiä ja riskejä eri muuttujien välillä. Jokaisella selittävällä muuttujalla on yksi referenssiluokka, johon muita luokkia verrataan. Tulokset on jaettu neljään eri taulukkoon, joissa jokaisessa on kaksi turvattomuusmuuttujaa ja kaikki sosiodemografiset muuttujat. Taulukossa on todennäköisyys, keskivirhe sekä luottamusväli. Tähdillä on merkitty tuloksen tilastollinen merkitsevyys.

Taulukko 6: Sosiodemografisten tekijöiden yhteys liikkumiseen turvallisuteen omalla asuinalueella ja vastaajan paikkakunnan keskustassa.

Sukupuoli	Liikkuminen turvallista asuinalueella				Liikkuminen turvallista keskustassa			
	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %
Mies	ref.				ref.			
Nainen	0,258***	0,221	0,167	0,398	0,384***	0,150	0,286	0,515
Ikäluokka								
15–24-vuotiaat	ref.				ref.			
25–34-vuotiaat	1,152	0,492	0,439	3,019	0,904	0,357	0,449	1,821
35–44-vuotiaat	0,678	0,458	0,276	1,663	0,893	0,364	0,438	1,840
45–54-vuotiaat	0,837	0,459	0,340	2,060	0,849	0,354	0,424	1,699
55–64-vuotiaat	1,033	0,426	0,448	2,381	0,788	0,319	0,422	1,474
65–79-vuotiaat	1,034	0,412	0,461	2,318	0,749	0,309	0,409	1,372
Talotyyppi								
Kerrostalo	ref.				ref.			
Rivitalo	1,589	0,279	0,919	2,747	1,139	0,206	0,760	1,706
Paritalo	0,904	0,446	0,377	2,168	0,632	0,324	0,335	1,192
Omakotitalo	2,058**	0,232	1,306	3,242	1,729**	0,175	1,226	2,437
Muu	0,682	0,591	0,214	2,170	1,078	0,576	0,348	3,338
Koulutusaste								
Peruskoulu	ref.				ref.			

Lukio	2,082	0,526	0,743	5,837	1,241	0,372	0,599	2,571
Ammattikoulu	2,143***	0,238	1,345	3,414	1,914***	0,185	1,331	2,752
Alempi korkeakoulututkinto	3,368***	0,355	1,680	6,752	2,465***	0,257	1,489	4,082
Ylempi korkeakoulututkinto	1,992	0,355	0,994	3,992	1,763*	0,269	1,041	2,998
Tuloluokat								
Alle 1000 €/kk	ref.				ref.			
1000–1999 €/kk	0,767	0,442	0,322	1,824	0,697	0,375	0,334	1,453
2000–2999 €/kk	1,185	0,463	0,478	2,938	0,882	0,383	0,417	1,866
3000–3999 €/kk	1,308	0,488	0,503	3,401	0,615	0,384	0,290	1,305
4000–4999 €/kk	0,744	0,491	0,284	1,949	0,595	0,402	0,270	1,308
5000–5999 €/kk	0,796	0,542	0,275	2,304	0,749	0,444	0,314	1,788
6000 € tai yli	0,957	0,576	0,309	2,961	0,737	0,461	0,298	1,819

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Taulukossa 7 on esitetty tulokset eri sosiodemografisten tekijöiden yhteydestä turvattomuuden kokemiseen. Voidaan havaita, että muuttujan ”Liikkuminen turvallista asuinalueella” kohdalla tilastollisesti merkitseviä eroja tuottavia muuttujia ovat sukupuoli, talotyyppi ja koulutus. Miehet tuntevat olonsa todennäköisesti turvallisemmaksi kuin naiset liikkuaan yksin pimeällä omalla asuinalueellaan. Talotyyppi-muuttujan kohdalla voidaan havaita, että omakotitalossa asuvat vastaajat pitivät todennäköisemmin liikkumista turvallisempina omalla asuinalueellaan kuin kerrostalossa asuvat. Koulutusmuuttujan kohdalla referenssiluokkana toimii peruskoulun käyneet. Luokista ammattikoulun ja alemman korkeakoulututkinnon käyneet ovat selkeästi todennäköisemmin sitä mieltä, että liikkuminen omalla asuinalueella on turvallisempaa kuin peruskoulun käyneet. Tulomuuttujan ja ikämuuttujan kohdalla yksikään luokka ei ole tilastollisesti merkitsevä. Ensimmäisen muuttujan, jossa tutkitaan liikkumisen turvallisuutta omalla asuinalueella, selitysaste Nagelkerken testin mukaan on 11,7 %.

Muuttujan ”Liikkuminen turvallista oman paikkakunnan keskustassa” kohdalla naiset ovat todennäköisesti harvemmin sitä mieltä, että liikkuminen on turvallista oman paikkakunnan keskustassa kuin miehet, ja ero on suurempi kuin turvallisuuden tunteminen liikuttaessa omalla asuinalueella. Omakotitalossa asuvat ovat todennäköisemmin sitä mieltä, että liikkuminen paikkakunnan keskustassa on turvallisempaa kuin kerrostalossa asuvat. Korkeimpana koulutusasteena ammattikoulun, alemman korkeakoulututkinnon ja ylempään korkeakoulututkinnon käyneet ovat todennäköisemmin sitä mieltä, että liikkuminen on turvallista keskustassa useammin kuin peruskoulun käyneet. Tämänkään muuttujan kohdalla

ikä tai tulotaso ei liity selitettävään muuttajaan tilastollisesti merkitsevällä tasolla.

Nagelkerken testin mukaan mallin selitysaste on 8,6 %.

Taulukko 7: Sosiodemografisten tekijöiden yhteys pahoinpidellyksi tulemisen pelkoon sekä seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumisen pelkoon.

Sukupuoli	Pahoinpidellyksi tulemisen pelko				Seksuaaliväkivallan pelko			
	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %
Mies	ref.				ref.			
Nainen	1,969***	0,211	1,301	2,980	4,948***	0,365	2,418	10,127
Ikäluokka								
15–24-vuotiaat	ref.				ref.			
25–34-vuotiaat	2,427	0,603	0,744	7,913	0,386	0,619	0,115	1,298
35–44-vuotiaat	2,608	0,607	0,794	8,563	0,431	0,625	0,127	1,467
45–54-vuotiaat	2,602	0,592	0,815	8,308	0,585	0,551	0,199	1,722
55–64-vuotiaat	2,390	0,565	0,790	7,230	0,329*	0,539	0,114	0,948
65–79-vuotiaat	1,485	0,565	0,490	4,499	0,152***	0,557	0,051	0,453
Talotyyppi								
Kerrostalo	ref.				ref.			
Rivitalo	0,873	0,303	0,482	1,582	1,099	0,469	0,439	2,752
Paritalo	0,908	0,562	0,302	2,731	0,611	1,071	0,075	4,992
Omakotitalo	0,823	0,247	0,507	1,335	1,200	0,383	0,567	2,542
Muu	0,539	1,047	0,069	4,194	4,190*	0,725	1,012	17,351
Koulutusaste								
Peruskoulu	ref.				ref.			
Lukio	0,484	0,645	0,137	1,713	0,699	0,629	0,204	2,397
Ammattikoulu	0,689	0,256	0,417	1,137	0,289***	0,373	0,139	0,600
Alempi korkeakoulututkinto	0,447*	0,381	0,212	0,943	0,321*	0,487	0,124	0,835
Ylempi korkeakoulututkinto	0,510	0,420	0,224	1,163	0,138**	0,694	0,035	0,539
Tuloluokat								
Alle 1000 €/kk	ref.				ref.			
1000–1999 €/kk	0,711	0,426	0,309	1,640	1,576	0,669	0,425	5,852
2000–2999 €/kk	0,586	0,436	0,249	1,379	0,886	0,714	0,219	3,589
3000–3999 €/kk	0,495	0,460	0,201	1,219	0,755	0,750	0,174	3,287
4000–4999 €/kk	0,537	0,492	0,205	1,411	0,815	0,785	0,175	3,800
5000–5999 €/kk	0,354	0,608	0,107	1,165	1,049	0,828	0,207	5,320
6000 € tai yli	0,674	0,558	0,226	2,012	1,586	0,802	0,330	7,632

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Taulukossa 8 tarkastellaan eri sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä kahteen eri muuttajaan; pahoinpidellyksi tulemisen pelkoon sekä seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisen pelkoon.

Pahoinpitely-muuttujan kohdalla tilastollisesti merkitseviä selittäviä muuttujia ovat sukupuoli ja koulutus. Naiset todennäköisemmin pelkäävät pahoinpidellyksi tulemistä kuin miehet, ja

alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet pelkäävä todennäköisemmin pahoinpidellyksi tulemista kuin peruskoulun käyneet. Ikäluokkien, talotyypin eikä tulotason kohdalla havaita tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä pahoinpitelyn uhriksi joutumisen pelkoon. Mallin selitysaste on kuitenkin vain 4,7 %.

Seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisen kohdalla tilastollisesti merkitseviä selittäviä muuttujia on huomattavasti enemmän: sukupuoli, ikä, talotyyppi ja koulutus. Tässä mallissa naiset pelkäävät huomattavasti todennäköisemmin seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumista kuin miehet. Sen sijaan 55–79-vuotiaiden vastaajien todennäköisyys pelätä seksuaaliväkivaltaa on pienempi kuin vertailuluokan, eli 15–24-vuotiaiden. Talotyyppi-muuttujan kohdalla vastauksen ”muu” antaneet pelkäävät huomattavalla todennäköisyydellä enemmän seksuaaliväkivaltaa kuin kerrostalossa asuvat. Kyselyssä, jonka pohjalta tutkimus tehtiin, ei kuitenkaan ole eritelty, mitä vastaus ”muu” tässä tapauksessa tarkoittaa ja kyselyyn vastanneista vain 1,2 % oli valinnut kyseisen vaihtoehdon. Vaihtoehto saattaa tarkoittaa jonkinlaista väliaikaista asumisratkaisua, joka jo itsessään voi tuoda vastaajalla turvattomuuden tunnetta ja heijastua myös seksuaaliväkivallan pelkoon.

Koulutustason suhteen ammattikoulun käyneillä, sekä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla todennäköisyys pelätä seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumista oli pienempi kuin peruskoulun suorittaneilla vastaajilla. Kyseisessä mallissa Nagelkerken testin mukaan selitysaste on 13,7 %.

Taulukko 8: Sosiodemografisten tekijöiden yhteys asuntomurron ja varkauden kohteeksi joutumisen pelkoon.

Sukupuoli	Asuntomurron kohteeksi joutumisen pelko				Varkauden kohteeksi joutumisen pelko			
	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %
Mies	ref.				ref.			
Nainen	1,553**	0,145	1,169	2,063	1,200	0,127	0,936	1,540
Ikäluokka								
15–24-vuotiaat	ref.				ref.			
25–34-vuotiaat	2,656*	0,480	1,037	6,798	1,437	0,321	0,765	2,698
35–44-vuotiaat	4,567***	0,470	1,816	11,482	1,975*	0,313	1,069	3,648
45–54-vuotiaat	3,381**	0,471	1,342	8,514	1,722	0,309	0,940	3,155
55–64-vuotiaat	2,927*	0,457	1,196	7,166	1,323	0,294	0,744	2,352
65–79-vuotiaat	3,189**	0,449	1,324	7,681	1,340	0,284	0,768	2,338
Talotyyppi								
Kerrostalo	ref.				ref.			
Rivitalo	1,351	0,253	0,823	2,219	0,632*	0,209	0,420	0,952
Paritalo	3,533***	0,350	1,780	7,010	1,078	0,332	0,563	2,066

Omakotitalo	2,311***	0,201	1,557	3,429	0,872	0,156	0,642	1,184
Muu	1,875	0,652	0,522	6,733	1,812	0,470	0,720	4,556
Koulutusaste								
Peruskoulu	ref.				ref.			
Lukio	0,645	0,473	0,255	1,630	0,684	0,386	0,321	1,456
Ammattikoulu	0,787	0,194	0,537	1,152	0,855	0,174	0,608	1,202
Alempi korkeakoulututkinto	0,946	0,249	0,581	1,540	0,842	0,224	0,543	1,307
Ylempi korkeakoulututkinto	0,871	0,281	0,502	1,510	0,564*	0,264	0,336	0,946
Tuloluokat								
Alle 1000 €/kk	ref.				ref			
1000–1999 €/kk	0,907	0,366	0,443	1,857	1,195	0,317	0,642	2,224
2000–2999 €/kk	0,679	0,370	0,329	1,403	0,972	0,322	0,518	1,826
3000–3999 €/kk	0,669	0,378	0,319	1,402	0,905	0,330	0,474	1,729
4000–4999 €/kk	0,825	0,390	0,384	1,771	1,345	0,340	0,691	2,616
5000–5999 €/kk	0,739	0,424	0,322	1,698	1,230	0,369	0,597	2,534
6000 € tai yli	1,083	0,425	0,470	2,492	1,893	0,370	0,917	3,905

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Taulukossa 9 tarkastellaan asuntomurron ja varkauden kohteeksi joutumisen pelkoa. Asuntomurron kohteeksi joutumisen pelon kohdalla tilastollisesti merkitseviä eroja on sukupuolen, ikäluokan, sekä talotyypin kohdalla. Kyselyyn vastanneet naiset kokevat todennäköisemmin pelkoa joutua asuntomurron uhriksi kuin miehet. Kaikki muut ikäluokat pelkäävät huomattavasti todennäköisemmin asuntomurron kohteeksi joutumista kuin referenssiluokkana toiminut 15–24-vuotiaiden luokka. Kaikista todennäköisimmin riski kokea kyseistä pelkoa on 35–44-vuotiailla. Tulokset voivat selittyä osin sillä, että 15–24-vuotiaista luultavasti useampi asuu vielä esimerkiksi vanhemmillaan kuin muista tutkimuksen ikäluokista, eivätkä välttämättä samalla lailla pelkää asuntonsa tai siellä olevan omaisuutensa puolesta.

Paritalossa ja omakotitalossa asuvat vastaajat pelkäävät selvästi todennäköisemmin asuntomurtoja kuin kerrostalossa asuvat, mikä voi liittyä siihen, että näissä talotyypeissä asuvat voivat myös joutua useammin asuntomurtojen kohteeksi. Kerrostaloissa on ovikoodit ja summerit ja reilusti enemmän todistajia ympärillä kuin omakotitaloalueella. Yleisesti ottaen omakoti- ja paritaloissa saattaa myös olla enemmän arvokkaampaa irtaimistoa ja tavaraa. Tämän mallin selitysaste on 5,9 %.

Seuraavan muuttujan, eli varkauden uhriksi joutumisen pelon kohdalla tilastollisesti merkitseviä muuttujia ovat ikäluokka, talotyyppi sekä koulutus. 35–44-vuotiaat pelkäävät todennäköisemmin varkauden uhriksi joutumista kuin vertailuluokka, eli 15–24-vuotiaat.

Rivitalossa asuvilla puolestaan on pienempi todennäköisyys pelätä varkauden kohteeksi joutumista kuin kerrostalossa asuvilla vastaajilla. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla on pienempi riski pelätä varkauksia kuin referenssiluokalla, eli peruskoulun käyneillä. Tässä mallissa tuloluokaltaan 6000 euroa tai yli tienanneet pelkäävät referenssiluokkaa enemmän varkauden kohteeksi joutumista melkein merkitsevällä tasolla, sillä luokan p-arvo oli 0,084 eli melko lähellä 0,05 rajaa tilastollisesta merkitsevyydestä. Koko mallin selitysaste on kuitenkin vain 2,9 %.

Taulukko 9: Sosiodemografisten tekijöiden yhteys ilkvallan kohteeksi joutumisen pelkoon sekä mielipiteeseen, että Suomi on turvallinen maa.

Sukupuoli	Ilkvallan kohteeksi joutumisen pelko				Suomi on turvallinen maa			
	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %	Exp(B)	SE	Alin 95 %	Ylin 95 %
Mies	ref.				ref.			
Nainen	1,057	0,127	0,825	1,355	0,938	0,191	0,645	1,364
Ikäluokka								
15–24-vuotiaat	ref.				ref.			
25–34-vuotiaat	2,523**	0,321	1,346	4,730	0,409	0,498	0,154	1,086
35–44-vuotiaat	2,525**	0,324	1,338	2,768	0,803	0,548	0,274	2,351
45–54-vuotiaat	2,218*	0,321	1,182	4,160	0,633	0,506	0,235	1,705
55–64-vuotiaat	1,995*	0,305	1,097	3,628	0,695	0,481	0,271	1,783
65–79-vuotiaat	1,759	0,297	0,983	3,148	0,949	0,478	0,372	2,420
Talotyyppi								
Kerrostalo	ref.				ref.			
Rivitalo	0,638*	0,213	0,421	0,969	1,651	0,357	0,820	3,324
Paritalo	1,853*	0,298	1,033	3,325	0,625	0,484	0,242	1,613
Omakotitalo	0,961	0,158	0,705	1,310	0,726	0,240	0,454	1,163
Muu	2,005	0,470	0,799	5,032	0,781	0,774	0,171	3,557
Koulutusaste								
Peruskoulu	ref.				ref.			
Lukio	1,400	0,355	0,698	2,810	0,910	0,471	0,361	2,290
Ammattikoulu	1,068	0,187	0,741	1,540	1,226	0,241	0,764	1,967
Alempi korkeakoulututkinto	1,356	0,227	0,870	2,114	2,832**	0,384	1,334	6,013
Ylempi korkeakoulututkinto	0,974	0,261	0,584	1,624	4,668**	0,520	1,685	12,934
Tuloluokat								
Alle 1000 €/kk	ref.				ref.			
1000–1999 €/kk	1,096	0,321	0,584	2,057	0,915	0,477	0,359	2,330
2000–2999 €/kk	0,991	0,323	0,526	1,866	0,870	0,475	0,343	2,209
3000–3999 €/kk	0,686	0,337	0,354	1,328	1,036	0,487	0,399	2,692
4000–4999 €/kk	1,351	0,339	0,695	2,624	1,045	0,513	0,383	2,853
5000–5999 €/kk	0,906	0,376	0,434	1,895	1,217	0,578	0,392	3,778
6000 € tai yli	2,006	0,367	0,976	4,121	1,119	0,603	0,343	3,646

p<0,05*, p<0,01**, p<0,001***

Taulukossa 10 tarkastellaan sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä pelkoon joutua ilkvallan kohteeksi, sekä siihen, että Suomi on turvallinen maa. Lukuun ottamatta 65–79-vuotiaita, kaikki muut ikäluokat pelkäävät ilkvallan kohteeksi joutumista suuremmalla todennäköisyydellä kuin referenssiluokka ja kaikista suurin todennäköisyys siihen on 25–54-vuotiailla. Rivitalossa asuvien vastaajien todennäköisyys pelätä ilkvallaa on matalampi kuin kerrostalossa asuvilla, kun taas paritalossa asuvien vastaajien riski pelätä ilkvallaa on korkeampi kuin kerrostalossa asuvien.

6000 euroa tai enemmän tienaaavien kohdalla p-arvo oli 0,058, eli hyvin lähellä 0,05 rajaa, eli tuloksen tilastollisen merkitsevyyden rajaa, ja eniten tienaaavat siis pelkäävät ilkvallan uhriksi joutumista todennäköisemmin kuin alle tuhat euroa tienaaavat. Koko mallin selitysaste oli Nagelkerken testin mukaan 4,8 %.

Lopuksi tarkastellaan vielä sosiodemografisten tekijöiden yhteyttä siihen, että pitää Suomea turvallisena maana. Tässä mallissa tilastollisesti merkitseviä muuttujia tuottaa ainoastaan koulutus. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat olivat reilusti todennäköisemmin sitä mieltä, että Suomi on turvallinen maa kuin vertailuluokka, eli peruskoulun käyneet. Myös alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet olivat vahvasti samaa mieltä. Mallin selitysaste on 5,3 prosenttia.

Kaikkia malleja tarkastellessa voidaan havaita, että yhdenkään mallin kohdalla tuloluokka ei noussut tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi, eli tulotaso ei tämän tutkimuksen perusteella ole yhteydessä turvattomuuden kokemiseen. Voidaan myös havaita, että etenkin fyysiseen kajoamiseen liittyvät muuttujat, eli pahoinpitelyn ja seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumisen kohdalla naiset pelkäävät miehiä todennäköisemmin kyseisten tekojen uhriksi joutumista. Näiden lisäksi vain asuntomurron kohteeksi joutumisen pelon kohdalla naiset pelkäävät tätä todennäköisesti enemmän kuin miehet tilastollisesti merkitsevällä tasolla.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin koetun hyvinvoinnin yhteyttä turvattomuuteen sekä eri sosiodemografisten muuttujien yhteyttä turvattomuuden kokemiseen. Turvattomuusmuuttujista parempaan subjektiiviseen hyvinvointiin olivat yhteydessä sen kokeminen, että liikkuminen on turvallista sekä omalla asuinalueella, että vastaajan asuinalueen keskustassa, sekä mielipide, että Suomi on turvallinen maa. Eriolaisten rikosten uhriksi joutumisen pelko oli yhteydessä huonompaan hyvinvoinnin kokemukseen. Vahvin positiivinen yhteys oli sillä, että vastaaja koki olonsa turvalliseksi liikkueessaan yksin pimeällä omalla asuinalueellaan ja itsensä hyväntuuliseksi kokemisella. Vahvin negatiivinen yhteys puolestaan oli ilkeiden kohteeksi joutumisen pelolla ja keskimäärin matalalla mielialalla.

Tulokset olivat keskenään siinä määrin yhteneväisiä, että jokaisen koettuun hyvinvointiin liittyvän asetelman kohdalla olonsa kokeminen turvalliseksi liikkuttaessa oman paikkakuntansa keskustassa ja omalla asuinalueellaan, ja olemalla sitä mieltä, että Suomi on turvallinen maa, olivat yhteydessä parempaan hyvinvointiin. Samoin eri rikosten uhriksi joutumisen pelko puolestaan laski hyvinvointia kaikissa hyvinvoinnin ja turvattomuuden malleissa. Yhteydet eivät kuitenkaan olleet kovin vahvoja. Vahvin yhteys oli olonsa tunteminen turvalliseksi vastaajan liikkueessa omalla asuinalueellaan pimeällä sekä olonsa kokeminen hyväntuuliseksi, muutoin erot olivat heikompia. Näin ollen hyvinvointimuuttujat selittivät vain vähän turvattomuusmuuttujien vaihtelua. Voidaan myös havaita, että eri rikosten uhriksi joutumisen pelolla oli keskimäärin heikompi yhteys huonoon hyvinvointiin kuin muilla turvattomuusmuuttujilla positiiviseen hyvinvointiin. Voidaan siis päätellä, että eri rikosten uhriksi joutumisen pelko ei välttämättä vaikuta kovin vahvasti ihmisten mielialaan ja subjektiiviseen hyvinvointiin. Tulokset ovat siis yhteneväisiä aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan matalampi koettu hyvinvointi ja tyytymättömyys elämään ovat yhteydessä turvattomuuteen (Hanslmaier 2013; Cohen 2010; Lorenc ym. 2012).

Sosiodemografisten tekijöiden ja turvattomuusmuuttujien yhteyttä tarkasteltaessa voitiin havaita, että tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä oli selkeästi vähemmän kuin aiemmassa asetelmassa, jossa mielenkiinto kohdentui hyvinvointiin. Tuloksista voitiin huomata, että yleinen turvattomuutta nostava tekijä oli naissukupuoli, eli tulos oli yhteneväinen aiempien tutkimusten kanssa (Braungart, Braungart & Hoyer 1980; Cops & Pleysier 2010; Borg 2015; Näsi & Kolttola 2021). Naiset kokivat miehiä suuremmalla todennäköisyydellä pelkoa joutua asuntomurron, pahoinpitelyn ja seksuaaliväkivallan uhriksi. Etenkin seksuaaliväkivallan

uhriksi joutumisen pelko korostui naisilla ja naisten todennäköisyys kokea siitä turvattomuutta oli huomattavasti merkittävämpi kuin miehillä. Samoin naisten todennäköisyys kokea olonsa turvalliseksi liikkeessaan yksin pimeällä omalla asuinalueellaan sekä paikkakuntansa keskustassa oli matalampi kuin miehillä. Kuitenkin, kuten tässä tutkielmassa aiemmin käsitellyn vuoden 2005 tehdyn tutkimuksen (Sutton & Farral) mukaan miehet saattavat todellisuudessa tuntea turvattomuutta enemmän, kuin mitä ovat vastanneet. Kyseisen tutkimuksen mukaan miehet ovat taipuvaisempia antamaan sellaisia vastauksia, jotka ovat niin sanotusti ”ihanteellisia” ja oletettuja ja myötäilevät yhteiskunnan oletuksia siitä, että miehet eivät pelkää mitään. Samoin myös aiemman tutkimuksen mukaan naisille on luotu yhteiskunnan ja etenkin median kautta sellainen kuva, että tietyt asiat ovat vaarallisia, vaikka naiset eivät välttämättä itse olisikaan kokeneet mitään siihen liittyvää (Cops & Pleysier 2010). Naisten ja miesten vastauksiin saattavat siis vaikuttaa erilaiset tekijät. Tämän tutkimuksen kohteena toki onkin juuri koettu turvattomuus, johon tämä tutkimus myös vastaa. Jatkotutkimuksissa olisi kuitenkin mielenkiintoista ottaa myös huomioon, mitkä seikat vaikuttavat naisten ja miesten vastauksiin ja eroihin näiden välillä. Tässä aineistossa ei myöskään ole otettu huomioon mitään muita sukupuoliä kuin mies ja nainen, eikä ole tarkasteltu vastaajien sukupuoli-identiteettiä. Näin ollen tulokset saattavat olla jossain määrin yksipuolisia.

Vaihtelevasti tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä turvattomuuden kokemiseen oli vastaajan iällä, asumismuodolla sekä koulutusasteella. Ikä-muuttuja oli jossain määrin yhteneväinen aiemman tutkimusmateriaalin kanssa sen suhteen, että vanhemmat ihmiset kokevat turvattomuutta nuoria enemmän (Borg 2015; Braungart, Braungart & Hoyer 1980; Chon & Wilson 2016; Wilson & Kelling 1982). Ikä-muuttuja oli yhteydessä seksuaaliväkivallan, asuntomurron, varkauden sekä ilkivallan kohteeksi joutumisen pelkoon. Voidaan havaita, että 55–79-vuotiaat vastaajat pelkäsivät keskimäärin pienemmällä todennäköisyydellä seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumista kuin referenssiluokka, eli 15–24-vuotiaat. Sen sijaan asuntomurron ja ilkivallan kohteeksi joutumisen kohdalla vanhemmat ikäluokat korostuivat. Näissä asetelmissä vanhemmat ikäluokat pelkäsivät huomattavasti suuremmalla todennäköisyydellä kyseisten rikosten uhriksi joutumista kuin nuoremmat. Asiaan saattaa toki vaikuttaa se, että vanhemmat ikäluokat omistavat keskimäärin useammin oman asunnon ja muutoinkin omaisuutta kuin alle 25-vuotiaat. Näin ollen he siis ymmärrettävästi myös pelkäävät enemmän omaisuutensa puolesta.

Talotyypin oli tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä olonsa tuntemiseksi turvalliseksi pimeällä omalla asuinalueellaan sekä paikkakuntansa keskustassa, seksuaaliväkivallan, asuntomurron, varkauden sekä ilkvallan kohteeksi joutumisen pelon kohdalla. Näistä merkitsevimmäksi nousi omakotitalossa asuminen. Omakotitalossa asuvat vastaajat tunsivat olonsa suuremmalla todennäköisyydellä turvallisemmaksi liikkuttaessa yksin pimeällä sekä omalla asuinalueellaan, että asuinpaikkansa keskustassa kuin vertailuluokka, eli kerrostalossa asuvat vastaajat. He toisaalta myös pelkäsivät suuremmalla todennäköisyydellä asuntomurron kohteeksi joutumista kuin kerrostalossa asuvat. Tämän lisäksi myös paritalossa asuvat vastaajat pelkäsivät todennäköisesti enemmän asuntomurtoa. Tämä saattaa johtua siitä, että kyseisiin taloihin luultavasti murtaudutaan enemmän kuin kerrostaloasuntoihin.

Kerrostaloissa on enemmän ihmisiä ja silmäpareja ja näin ollen korkeampi riski jäädä kiinni murrosta. Kerrostaloihin saattaa myös olla hankalampi päästä sisään, sillä ensin on päästävä sisään itse rakennukseen ja sen jälkeen asuntoihin. Saattaa myös olla, että omakoti- ja paritaloissa oletetaan olevan enemmän arvokasta omaisuutta kuin kenties kerrostaloasunnoissa. Turvattomuuden kokeminen liikuttaessa yksin pimeällä on kuitenkin yhteneväinen aiemman tutkimuksen kanssa (Kemppainen ym. 2014) siinä määrin, että kerrostalossa asuvilla turvattomuus oli tämän suhteen korkeammalla verrattuna omakotitalossa asuviin.

Ainoa muuttuja, jonka kohdalla vastaus ”muu” talotyypin kohdalla nousi tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi, oli pelko joutua seksuaaliväkivallan kohteeksi. Tutkimusta kerättäessä ei ole eritelty, mikä vastaajan asuinmuoto on ollut, kun hän on vastannut kohdan ”muu”, eli vastaaja ei ole asunut kerrostalossa, rivitalossa, paritalossa tai omakotitalossa. Voisi päätellä, että kenties vastaaja on ollut koditon, asunut ystävien luona tai jonkinlaisessa väliaikaisessa asuinjärjestelyssä, kuten turvakodissa. Näin ollen on siis luonnollista, että tällaisissa olosuhteissa pelko seksuaaliväkivallasta on korkeampi, jos vastaajalla ei ole omaa kotia.

Vastaajan koulutustausta nousi tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi turvallisen liikkumisen, pahoinpitelyn, seksuaaliväkivallan ja varkauden kohteeksi joutumisen pelon kohdalla, sekä väitteessä, että Suomi on turvallinen maa. Korkeimpana koulutustasonaan ammattikoulun ja alemman korkeakoulututkinnon käyneet vastaajat kokivat olonsa suuremmalla todennäköisyydellä turvallisemmaksi kävellessään yksin pimeällä omalla asuinalueellaan sekä paikkakuntansa keskustassa kuin referenssiluokkana toimineet peruskoulun käyneet vastaajat. Samoin ylemmän korkeakoulututkinnon käyneet tunsivat olonsa todennäköisesti

turvallisemmaksi liikkeessään pimeällä paikkakuntansa keskustassa. Sen sijaan peruskoulun käyneet vastaajat taas pelkäsivät suuremmalla todennäköisyydellä muita koulutusluokkia enemmän joutuvansa pahoinpitelyn tai seksuaaliväkivallan uhriksi. Korkean koulutuksen käyneet, etenkin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet olivat huomattavasti suuremmalla todennäköisyydellä sitä mieltä, että Suomi on turvallinen maa kuin pelkän peruskoulun suorittaneet vastaajat.

Koulutustason ja turvattomuuden välinen yhteys siis mukailee aiempia tutkimuksia, joiden mukaan korkeamman koulutustason suorittaneet kokevat turvattomuutta vähemmän kuin matalasti kouluttautuneet (Kujala ym. 2019; Borg 2015; Kekki & Mankkinen 2016). Myös tämän tutkimuksen mukaan korkeammin kouluttautuneet kokevat olonsa turvallisemmaksi liikkeessään yksin pimeällä ja taas pelkäävät vähemmän eri rikosten uhriksi joutumista kuin matalasti kouluttautuneet. Koulutustausta on usein yhteydessä myös yhteiskunnalliseen statukseen, ja aiemman tutkimuksen mukaan matalammassa yhteiskunnallisessa asemassa olevat kokevat enemmän turvattomuutta kuin ne ihmiset, joilla on korkea sosiaalinen asema (Chon & Wilson 2016).

Tässä tutkimuksessa tuloluokat eivät nousseet yhdessäkään asetelmassa tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi. Tämän tutkimuksen perusteella voisi siis todeta, että Suomessa tulot eivät ole yhteydessä turvattomuuden tai turvallisuuden kokemiseen. Tulokset kuitenkin poikkeavat aiemmista tutkimuksista, joiden mukaan matalatuloiset kokevat enemmän turvattomuutta kuin korkeatuloiset ihmiset ja tuloihin tyytyväisyys on yhteydessä turvallisuuden tunteeseen (Kujala ym. 2019; Kekki & Mankkinen 2016). On vaikea arvioida, mikseivät tässä tutkimuksessa tulot nousseet kertaakaan tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi turvattomuuden kokemisen suhteen. Tässä tutkimuksessa ne eivät selittäneet turvattomuuden kokemuksia tarpeeksi. Saattaa olla, että vinoutunut ikäjakauma on yhteydessä tuloksiin, sillä suurin osa aineiston vastaajista on ollut eläkeikäisiä, eivätkä näin ollen todennäköisesti enää palkkatyössä.

Tutkimuksen aineisto on kerätty vuonna 2020, jolloin koronapandemia on ehtinyt tutkimukseen mukaan. Tutkimuksen kysymykset turvattomuudesta eivät kuitenkaan ole käsittäneet esimerkiksi pelkoa sairastumisesta tai terveyden heikkenemisestä, vaan ovat keskittyneet perinteisen turvattomuuden kartoittamisen tapaan erilaisten rikosten kohteeksi joutumisen pelkoon sekä liikkumisen turvallisuuteen. On siis vaikea arvioida, onko, ja jos on, niin millä tavoin korona on vaikuttanut kyselyyn vastanneiden ihmisten turvattomuuteen.

Yksi aihe, mihin olisikin tulevaisuuden turvattomuuden kartoittamisessa tärkeä ottaa tutkimukseen mukaan, on koronaan sairastumisen, sen oireiden, jälkioireiden ja vakavuuden pelko ja miten se on luonut turvattomuutta suomalaisten keskuudessa.

Toinen aihe, joka tutkimukseen ei ole ehtinyt mukaan, on maaliskuussa 2021 sodan eskaloituminen Venäjän ja Ukrainan välillä. Se on ollut omiaan luomaan selkeästi havaittavaa pelkoa ja turvattomuutta Suomessa ja olisikin hyvä tutkia sodan merkitsevyyttä turvattomuuden kokemiseen suomalaisten keskuudessa. Venäjä on Suomen naapurimaa, jonka kanssa Suomi on ollut sodassa alle sata vuotta sitten ja sodan uhka konkretisoitui Venäjän hyökätessä Ukraina. Pelkoa on koettu niin ukrainalaisten, kuin myös omien läheisten ja itsensä puolesta. Kuten aiemmista tutkimuksista on tullut ilmi, myös nyt media on luonut ja lietsonut sodan uhkaa myös Suomeen. Medialla on siis suuri vaikutus ihmisten mielipiteisiin ja turvallisuuden sekä turvattomuuden kokemuksiin.

Tutkimusten tuloksiin saattavat jossain määrin vaikuttaa aineiston ikäluokan vinoutunut jakauma. Tutkimukseen haastatelluista yli puolet ovat olleet yli 65-vuotiaita, kun taas alle 34-vuotiaita vastaajia on ollut vain noin kymmenen prosenttia. Tämä saattaa vaikuttaa esimerkiksi siihen, että kaikki ikäluokat pelkäsivät nuorinta ikäluokkaa, eli 15–24-vuotiaita pienemmällä todennäköisyydellä seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumista. Kuitenkin kyselyyn on vastanneista vain 2,4 % on ollut alle 25-vuotiaita, joten tulosta ei välttämättä voida pitää aivan täysin validina. Tutkimusasetelma-luvussa tarkasteltiin vastausten jakaumia, ja vastaajista jopa 96 % oli sitä mieltä, ettei pelkää joutuvansa seksuaaliväkivallan uhriksi. Jakauma saattaisi olla erilainen, jos aineistossa olisi ollut enemmän nuorempia vastaajia. Duodecimin artikkelin mukaan seksuaaliväkivallan uhriksi joutuvat useimmiten nuoret naiset, vaikka sukupuoli tai ikä ei suojaakaan seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiselta. Suomessa seksiin pakottamista tai painostamista oli kokenut 5 % peruskouluikäisistä tytöistä, 7 % lukiolaistyöistä sekä 12 % ammattiin opiskelevista tytöistä. (Nipuli, Laitinen, Hakkarainen & Heinonen 2017.) Aiemman tutkimuksen mukaan vanhemmat naiset pelkäävätkin seksuaaliväkivallan uhriksi joutumista nuoria naisia vähemmän (Mesch 2000; Grinshteyn, Whaley & Couture 2020).

Joissain aiemmissa turvattomuutta koskevassa tutkimuksissa on havaittu, että ne ihmiset, jotka ovat joutuneet rikoksen uhriksi joko suoraan tai välillisesti, kokevat usein myös turvattomuutta niitä ihmisiä enemmän, jotka eivät ole kärsineet rikoksista (Doran & Burgess 2011; Chon & Wilson 2016) Tässä tutkimuksessa ei asiaa voitu tarkastella, mutta se olisi

mielenkiintoinen seikka, joka ottaa huomioon tulevaisuuden turvattomuustutkimuksissa. Tällöin tutkimuksella voitaisiin ottaa kantaa myös siihen, millä tavoin rikosten uhreja voisi paremmin auttaa, jotta heidän turvattomuuden tunteensa ei jatkossa kohoaisi tapahtuneen takia. Suomalaisessa turvattomuustutkimuksessa olisi tarpeen keskittyä laajempiin turvattomuutta luoviin teemoihin, kuten koronapandemiaan, rasismiin ja syrjintään sekä sodan uhkaan. Nykyiset tutkimukset keskittyvät pitkälti yksittäisempiin seikkoihin, kuten juuri eri rikosten uhriksi joutumisen pelkoon.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että turvattomuus ja hyvinvointi ovat jossain määrin yhteydessä toisiinsa. Turvallisuuden tunteet olivat yhteydessä parempaan mielialaan, onnellisuuteen, elämään tyytyväisyyteen ja hyväntuulisuuteen. Sen sijaan erilaisten rikosten kohteeksi joutumisen pelko, eli olonsa kokeminen turvattomaksi oli puolestaan yhteydessä huonompaan mielialaan, matalampaan onnellisuuteen, huonotuulisuuteen ja elämään tyytymättömyyteen. Sosiodemografisten tekijöitä tarkasteltaessa etenkin sukupuoli korostui, sillä naiset kokivat turvattomuutta miehiä enemmän. Myös matala koulutustaso ja korkea ikä olivat yhteydessä suurempaan turvattomuuden kokemiseen. Kerrostaloissa asujat pelkäsivät vähemmän asunomurtojen kohteeksi joutumista, mutta omakotitaloissa asujat taas kokivat olonsa muutoin turvallisemmaksi kulkiessaan yksin pimeällä omalla asuinalueellaan ja paikkakuntansa keskustassa. Sen sijaan tulot eivät tämän tutkielman perusteella nousseet merkittäväksi tekijäksi turvattomuuden kokemisen suhteen.

Turvattomuuden kokemisella siis on vaikutusta subjektiiviseen hyvinvointiin. Olisikin hyvä miettiä, miten turvattomuutta aiheuttaviin tekijöihin voitaisiin jatkossa puuttua paremmin, jottei turvattomuus laskisi suomalaisten hyvinvointia. Tärkeää olisi myös pureutua syihin eri sosiaalisten yhteiskuntaluokkien ja turvattomuuden välisissä yhteyksissä. Miksi naiset yhä kokevat turvattomuutta enemmän kuin miehet ja matalammin koulutetut eivät koe olevansa yhtä hyvässä turvassa kuin korkeasti koulutetut? Iäkkäämmät suomalaiset kokevat turvattomuutta nuoria enemmän ja kerrostaloalueilla liikkuminen koetaan välillä vaaralliseksi. Näihin kaikkiin olisi hyvä kiinnittää huomiota pohdittaessa esimerkiksi seksuaaliväkivallan kitkemistä, kaupunkien sisäistä segregatiota, yhteiskuntaluokkien välistä epätasa-arvoa ja vanhusten kohtelua ja elinoloja, jotta Suomi olisi jatkossa mahdollisimman turvallinen maa sen kaikille kansalaisille.

Lähteet

- Allardt, E. (1995) *Suunnistuksia ja kulttuurisokkeja*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Borg, P. (2015) *Yksinasuvien helsinkiläisten kokema hyvinvointi*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Braungart, M., Braungart R. & Hoyer, W. (1980) *Age, Sex, and Social Factors in Fear of Crime*. *Sociological focus* 13 (1), 55–66. <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.utu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=bfe9c077-632c-46dc-9854-52ff99ab1a1c%40redis> (Viitattu 7.11.2022).
- Brunila, K., Harni, E., Saari, A. & Ylöstalo, H. (2021) *Terapeuttinen valta – Onnellisuuden ja hyvinvoinnin jännitteitä 2000-luvun Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Chandra, G. & Erlingsdóttir, I. (2021) *The Routledge Handbook of the Politics of the #MeToo Movement*. Lontoo: Routledge Print.
- Chon, D. S. & Wilson, M. (2016) *Perceived Risk of Burglary and Fear of Crime: Individual- and Country-Level Mixed Modeling*. *International journal of offender therapy and comparative criminology* 60 (3), 308-325. https://heinonline-org.ezproxy.utu.fi/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ijotcc60&id=314&men_tab=srchresults. (Viitattu 8.11.2022).
- Cohen, M. (2010) *The Effect of Crime in Life Satisfaction*. Teoksessa Posner E. & Sunstein C. (toim.) *Law & Happiness*. Chicago: University of Chicago Press, 325-353. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=515726> (Viitattu 4.12.2022).
- Cohen, S. (2011) *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. New York: Routledge Classics.
- Cops, D. & Pleysier S. (2010) *'Doing Gender' in Fear of Crime*. UK: Oxford University Press.
- DiCristina, B. (2016) *Criminology and the "Essence" of Crime: The Views of Garofalo, Durkheim, and Bonger*. *International Criminal Justice Review* 26 (4), 297-315. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.utu.fi/doi/epub/10.1177/1057567716660359> (Viitattu 11.12.2022).
- European Union Agency For Fundamental Rights. (2014) *EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta*. FRA – Euroopan unionin perusoikeusvirasto.

Farral, S. & Sutton, R. (2005) *Gender, Socially Desirable Responding And The Fear of Crime: Are Women Really More Anxious About Crime?* British journal of criminology 45 (2), 212–224. https://heinonline-org.ezproxy.utu.fi/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/bjcrim45&id=220&men_tab=srchresults (Viitattu 7.11.2022).

Grinhsteyn, E., Whaley, R. & Couture, M. (2020) *Minority Report: Prevalence of Fear of Violent and Property Crimes Among a Diverse Collage Sample*. Social Indicators Research 150 (2), 695-710. https://utuvolter.fi/discovery/fulldisplay?docid=cdi_webofscience_primary_000524958400002CitationCount&context=PC&vid=358FIN_UTUR:VU1&lang=fi&search_scope=CentralIndex&adaptor=Primo%20Central&tab=CentralIndex&query=any,contains,sociodemographics%20and%20fear&offset=10 (Viitattu 29.11.2022).

Haasio, A. (2017) *Verkkorikokset*. Vantaa: BTJ Finland Oy.

Hanslmaier, M. (2013) *Crime, fear and subjective well-being: How victimization and street crime affect fear and life satisfaction*. European journal of criminology 10 (5), 515-533. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.utu.fi/doi/full/10.1177/1477370812474545> (Viitattu 4.12.2022).

Hautamäki, J. (2013) *Mikä minuun meni? – Tositarinoita suomalaisesta perheväkivallasta*. Norhaven: Gummerus.

Helliwell, J., Huang, H., Wang, S. & Norton, M. (2021) *Happiness, trust, and deaths under COVID-19*. The World Happiness Report 2021.

Helliwell, J., Huang, H., Wang, S. & Norton, M. (2022) *Happiness, Benevolence, and Trust During COVID-19 and Beyond*. World Happiness Report 2022. <https://worldhappiness.report/ed/2022/> (Viitattu 7.12.2022).

Hjerpe, R. (2011) *Hyvinvointi, hyvä elämä ja onnellisuus*. Teoksessa Väestöliitto (toim.) Suomalaisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden tulevaisuus. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (2006) *Nuorisoriikollisuus – Määrät, syyt ja kontrolli*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 162–163.

Kekkinen, T. & Mankkinen T. (2016) *Turvassa? Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 8/2016.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79560/Turvassa,%20kansalaisturvallisuuden%20tila%20Suomessa.pdf> (Viitattu 7.12.2022).

Kempainen, T., Lönnquist, H. & Tuominen, M. (2014) *Turvattomuus ei jakaudu tasan - Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläistenkokemaa turvattomuutta?*

Yhteiskuntapolitiikka 79 (1).

Korhonen, S. (2010) *Ajattelutavan muutoksen jäljillä – mitä inhimillinen turvallisuus on?* Teoksessa Alm, Oili & Juntunen, Tapio. (toim.) *Inhimillistä turvallisuutta rakentamassa – näkökulmia ja käytännön esimerkkejä*. Forssa: Painotalo Auranen.

Koskela, H. (2009) *Pelkokierre – Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Helsinki: Gaudeamus.

Kujala, P., Kallio, J. & Niemelä M. (2019) *Income Inequality, Poverty, and Fear of Crime in Europe*. *Cross Cultural Research* 53, 163–185.

Kuusela, A. & Laaninen, M. (2021) *Hyvinvointi ja eriarvoisuus Suomessa -kyselyaineistojen edustavuus sukupuolen, iän, koulutuksen ja pääasiallisen toiminnan osalta*. Turku: Turun yliopisto.

Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto KvantiMOTV (2008) *Regressioanalyysi*. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/regressio/analyysi.html> (Viitattu 12.10.2022).

Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto KvantiMOTV (2009) *Logistinen regressio*. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/logregressio/logistinen.html> (Viitattu 12.10.2022).

Kyttä, M., Puustinen, S., Hirvonen, J., Broberg, A. & Lehtonen, H. (2008) *Turvallinen asuinalue – Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kääriäinen, J. (2003) *Rikollisuuden pelko kasvaa Itä-Helsingissä – Asuinalueiden erilaistuminen ja turvattomuuden kokeminen Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997 ja 2001*. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (3).

Lorenc, T., Clayton, S., Neary, D., Whitehead, M., Petticrew, M., Thomson, H., Cummins, S., Sowden, A. & Renton, A. (2012) *Crime, fear of crime, environment, and mental health and wellbeing: Mapping review of theories and causal pathways*. *Health & Place* 18 (4), 757-765.

Maddux, J. (2018) *Subjective Well-Being and Life Satisfaction*. New York: Routledge.

Mesch, G. (2000) *Women's Fear of Crime: The Role of Fear for the Well-Being of Significant Others*. *Violence and Victims* 15 (3), 323-336.

<https://www.proquest.com/docview/208555789/fulltextPDF/BDD3758BFFD54260PQ/1?accountid=14774> (Viitattu 6.12.2022).

Murray, J. (2014) *Labeling Theory: Empirical Tests*. New York: Routledge.

Murray, Lee & Mythen, Gabe. (2018) *The Routledge International Handbook on Fear of Crime*. Lontoo: Routledge.

Niemelä, P., Kraav, I., Rusanen, T., Vornanen, R. & Väisänen, R. (1997) *Turvattomuus sukupolvittain Suomessa ja Virossa*. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Nipuli, S., Laitinen L., Hakkarainen P. & Heinonen, S. (2017) *Seksuaaliväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti uhrin elämään*. *Duodecim* 133 (16), 1438–1440.

<https://www.duodecimlehti.fi/duo13859> (Viitattu 4.12.2022).

Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. (2014) *Tilastollisten menetelmien perusteet*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Näsi, M. & Kolttola, I. (2021) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2020: kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. *Katsauksia* 48. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/334787/Katsauksia_48_N_si_Kolttola_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viitattu 31.10.2022).

Näsi, M. & Kolttola, I. (2022) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021: Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. *Katsauksia* 51. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/348246/Katsauksia_51_Kolttola_N_si_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viitattu 1.11.2022).

Oksanen, A. (2014) *Rikollisuus poikkeavuuden muotona*. Teoksessa Erola, J. & Räsänen, P. (toim.) *Johdatus sosiologian perusteisiin*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 181–191.

Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (2019) *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla – Nuorisobarometri 2008*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto.

- Räsänen, P. (2021) ”*Laita viestiä, kun olet kotona*”: Naiset kertovat nyt sosiaalisessa mediassa, miltä tuntuu pelätä miehiä, kun liikkuu yksin pimeällä – Kyllä, myös Suomessa. Helsingin sanomat 16.3.2021. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000007863548.html> (Viitattu 7.12.2022).
- Saari, J. (2015) *Huono-osaiset – Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Savikko, N, Routasalo, P, Tilvis, R & Pitkälä, K. (2006) *Ikääntyneiden turvattomuus ja sen yhteys yksinäisyyden kokemiseen*. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 43, 198–206.
- Schwab, K., Martin, C., Samans, R., Moavenzadeh, J., Drzeniek-Hanouz, M., Crotti, R & Misrahi, T. (2017) *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017 – Paving the way for a more sustainable and inclusive future*. World Economic Forum 12, (35).
- Swingewood, A. (1988) *A Short History of Sociological Thought*. Basingstoke: Macmillan.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK (2019) *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa – Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019*. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf (Viitattu 12.10.2022).
- Vilkka, H. (2007) *Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.
- Wilson, J. & Kelling, G. (1982) *The Police and Neighbourhood Safety: Broken Windows*. Atlantic Monthly 127 (2), 29-38. <http://personal.psu.edu/exs44/597b-Comm&Crime/Wilson-Kelling-Broken%20Windows.pdf> (Viitattu 12.12.2022).
- Yhdistyneet kansakunnat. (2021) *Suomi onnellisin neljättä kertaa peräkkäin*. Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tietokeskus 19.3.2021. <https://unric.org/fi/suomi-onnellisin-neljatta-kertaa-perakkain/> (Viitattu 7.12.2022).

Vastausvaihtoehdot:

- (1) ei koskaan
- (2) hyvin harvoin
- (3) joskus
- (4) melko usein
- (5) jatkuvasti
- Q7.1 yksinäiseksi?
- Q7.2 masentuneeksi?
- Q7.3 epäonnistuneeksi?
- Q7.4 onnelliseksi?

Q8. Kuinka turvalliseksi tunnet olosi liikkuessasi yksin pimeän tultua...

Vastausvaihtoehdot:

- (4) erittäin turvalliseksi
- (3) melko turvalliseksi
- (2) melko turvattomaksi
- (1) erittäin turvattomaksi

- Q8.1 omalla asuinalueellasi?
- Q8.2 paikkakuntasi keskustassa?

Q9. Kuinka usein....

Vastausvaihtoehdot:

- (6) lähes päivittäin
- (5) vähintään viikoittain
- (4) kuukausittain
- (3) muutaman kerran vuodessa
- (2) harvemmin
- (1) en lainkaan

- Q9.1 ...tapaat naapureitasi ja olet yhteydessä heidän kanssaan?
- Q9.2 ...autat naapureitasi tai he auttavat sinua?

Q10. Millaiseksi kuvaat keskimääräistä mielialaasi nykyään?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Hyvin kielteinen Hyvin myönteinen

Q11. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Käytä arvioinnissasi asteikkoa viidestä yhteen, jossa 5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä

5=Täysin samaa mieltä, 4=Osittain samaa mieltä, 3=Ei samaa eikä eri mieltä, 2=Osittain eri mieltä, 1=Täysin eri mieltä

Ensimmäisenä turvallisuutta koskevia väittämiä. Jos ajattelette erilaisten rikosten uhriksi joutumista, niin oletteko viimeisen vuoden aikana pelänneet...

- Q11.1 Pahoinpitelyn uhriksi joutumista
- Q11.2 Seksuaalisen ahdistelun tai -väkivallan uhriksi joutumista
- Q11.3 Asuntomurron uhriksi joutumista

Q11.4 Varkauden uhriksi joutumista

Q11.5 Ilkivallan uhriksi joutumista

Ylipäänsä turvallisuudesta Suomessa, mitä mieltä olette väittämästä...

Q11.6 Suomi on turvallinen maa

Seuraavat väittämät koskevat sosiaaliturvaa. Sosiaaliturvalla tarkoitetaan tässä esimerkiksi perhe-etuuksia, eläkkeitä, sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja työttömyysturvaa.

Q11.7 Suomalaiset ovat samassa veneessä

Q11.8 En saa riittävästi vastinetta veroilleni sosiaaliturvasta

Q11.9 Sosiaaliturvaa ajetaan alas

Q11.10 Sosiaaliturvan rahoitus ei ole kestäväällä pohjalla

Q11.11 Euroopan unionin jäsenyys on sosiaaliturvalle haitaksi

Seuraavat väittämät koskevat sinun omaa hyvinvointiasi ja turvallisuutta.

Q11.12 250 euroa vähemmän kuussa käteen tekisi elämästäni taloudellisesti käytännössä mahdotonta

Q11.13 250 euroa lisää kuussa käteen tekisi elämästäni taloudellisesti merkittävästi helpompaa

Q11.14 Elämäni on nykyisin niin kuormittavaa, etten pysty tekemään pitkän aikavälin suunnitelmia

Q11.15 Elämäni on nykyisin niin kuormittavaa, etten pysty hoitamaan hyvin jokapäiväisiä asioitani

Q11.16 Viiden vuoden päästä elintasoni on merkittävästi noussut

Q12. Kun ajattelet elämääsi nykyään, niin kuinka tyytymätön tai tyytyväinen olet elämääsi kokonaisuutena?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tyytymätön										Tyytyväinen

TAUSTATIETOKYSYMYKSET

T1. Maakunta

(1) Select / tyhjä

(2) Etelä-Karjala

(3) Etelä-Pohjanmaa

(4) Etelä-Savo

(5) Kainuu

(6) Kanta-Häme

(7) Keski-Pohjanmaa

(8) Keski-Suomi

(9) Kymenlaakso

(10) Lappi

(11) Pirkanmaa

(12) Pohjanmaa

(13) Pohjois-Karjala

(14) Pohjois-Pohjanmaa

(15) Pohjois-Savo

(16) Päijät-Häme

(17) Satakunta

(18) Uusimaa

(19) Varsinais-Suomi

T2. Sukupuoli

- (1) Mies
- (2) Nainen

T3. Minä vuonna olet syntynyt? _____

T4. Oletko

- (1) Yksin asuva
- (2) Yksinhuoltaja
- (3) Parisuhteessa ilman lapsia
- (4) Parisuhteessa, lapsia
- (5) Vanhempien kanssa
- (6) Muu, mikä _____

T5. Kuinka monta henkilöä asuu kanssasi samassa kotitaloudessa (itsesi mukaan lukien)?

- (5.1) Vähintään 18-vuotiaita (itsesi mukaan lukien): _____ henkilöä
- (5.2) Alle kouluikäisiä (0–6 vuotta): _____ lasta
- (5.3) Kouluikäisiä (7–17 vuotta): _____ lasta

T6. Asutko

- (1) Omistusasunnossa
- (2) Vuokra-asunnossa
- (3) Asumisoikeusasunnossa
- (4) Muu

T7. Millainen on asuntosi talotyyppi?

- (1) Kerrostalo
- (2) Rivitalo
- (3) Paritalo
- (4) Omakotitalo
- (5) Muu

T8. Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste?

- (1) Enintään kansakoulu, keski- tai peruskoulu
- (2) Lukio tai ylioppilas
- (3) Ammatillinen koulutus (esim. opistot, ammattikoulu)
- (4) Alempi korkeakoulututkinto (esim. kandidaatin tutkinto, ammattikorkeakoulu)
- (5) Vähintään ylempi korkeakoulututkinto (esim. maisterin tutkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto)

T9. Mihin seuraavaan ryhmään kuulut tällä hetkellä?

- (1) Opiskelija
- (2) Eläkeläinen
- (3) Työtön
- (4) Palkkatyössä
- (5) Yrittäjä
- (6) Maanviljelijä
- (7) Muu

T10. Jos laskette yhteen KOTITALOUTENNE kaikki tulot, kuinka paljon kotitaloutenne nettotulot ovat YHTEENSÄ kuukaudessa? Kotitalouden nettotuloilla tarkoitetaan kaikkia tuloja verojen jälkeen. Tuloja voivat olla esimerkiksi palkka- ja yrittäjätulot, myyntivoitot sekä sosiaalietuudet,

kuten eläkkeet, lapsilisät, työttömyys- ja sairauspäivärahat. Jos ette tiedä tarkkaa lukua, voitte kertoa arvionne.

_____ euroa kuukaudessa

T11. Jos laskette yhteen kotitaloutenne kaikki veloista aiheutuvat menot (korot, lyhennykset, muut), kuinka paljon ne yhteensä kuukaudessa ovat? Jos ette tiedä tarkkaa lukua, voitte kertoa arvionne

_____ euroa kuukaudessa

T12. Mitä puoluetta äänestäisit, mikäli eduskuntavaalit pidettäisiin nyt?

- (1) Kansallinen Kokoomus
- (2) Ruotsalainen Kansanpuolue
- (3) Suomen Keskusta
- (4) Perussuomalainen Puolue
- (5) Kristillisdemokraattinen Puolue
- (6) Vihreä Liitto
- (7) Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue
- (8) Vasemmistoliitto
- (9) Jokin muu, mikä?